

Apare cu sprijinul Primăriei sectorului 2 București, primar Neculai Onțanu

Luceafărul

de dimineață

Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România

Nr. 16 (888), Miercuri, 27 mai 2009, 16 pagini. Preț: 3 lei

ȘERBAN
FOARTĂ:

Nu pot scrie în nefericire

IOLANDA MALAMEN:

**Viorel
Mărginean și
dulcea obsesie
a zborului**

SORIN LAVRIC:

**Piatra
din cer**

HORIA GÂRBEA:

**Secretul
de stat**

MIRCEA GHITULESCU:

**Case de
toleranță
și toleranță
religioasă**

MERIDIAN LIRIC:

**Paul Celan
Anna Menyhért**

DINTRE SUTE DE CATARGE:

Violeta Ion

DARTS

**Stima noastră
și mândria
Caracalului**

În numărul viitor:

Poeme de Traian T. COȘOVEI

519484891540011

Ședința Consiliului lărgit alUSR

Uniunea Scriitorilor din România anunță în data de 17 iunie 2009, va avea loc la sediul din București, Calea Victoriei nr. 115, ședința Consiliului lărgit, care va lua în discuție amendarea Statutului Uniunii.

Zilele Tudor Arghezi la Târgu-Jiu și Târgu-Cărbunești

În zilele de 21-24 mai 2009 au avut loc la Târgu-Jiu și Târgu-Cărbunești manifestările ocazionate de Zilele Tudor Arghezi. Consiliul Județean Gorj, Primăriile celor două orașe, Consiliul Județean de cultură, coordonat de scriitorul Ion Cepoi, și Biblioteca Județeană Gorj au fost organizatori împreună cu Uniunea Scriitorilor din România care a oferit, ca de obicei, Marele Premiu Opera Omnia și a contribuit la premiile pentru Opera Prima și volume în manuscris. Marele Premiu a revenit poetului și traducătorului Ilie Constantin. La ediția din acest an, juriul, prezidat de criticul

Gheorghe Grigurcu și care a cuprins scriitori locali și autori de la București și Craiova, a acordat două premii *ex aequo* pentru Opera Prima primelor volume semnate de tinerele poete Aida Hancer și Cătălina Cadinoiu, publicate în 2008 la Editura Vinea, respectiv la Cartea Românească. Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București au fost reprezentate de Gabriel Chifu și Horia Gârbea, iar filiala Craiova, de poeta Ioana Dinulescu. Au mai fost prezenți Ion Dumitru (președintele Societății culturale Apozitia, de la München), Nicolae Tzone, Nicolae Dragoș, Mitzura Arghezi și numeroși scriitori gorjeni. În afara jurizării și decernării premiilor și a lansărilor de carte, au avut loc vizite la obiective culturale din zonă, între care Muzeul Tudor Arghezi din Târgu-Cărbunești.

Ca în fiecare an, participanții s-au bucurat de perfecta ospitalitate a organizatorilor, de un program cultural variat și de frumusețea peisajului gorjan. Câștigătorii premiilor Opera Prima, a celor pentru volum în manuscris și grupaj de versuri și-au început drumul spre consacrare, iar Ilie Constantin s-a alăturat, al șaptesprezecelea, unei serii de laureați de mare prestigiu. A fost publicat și lansat un volum bilingv, româno-francez, cuprinzând poezii ale lui Tudor Arghezi și ilustrații la texte ale graficianului Raul Cortes, din Cuba.

Nominalizări pentru premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 2008

Juriul alcătuit din Gabriel Dimisianu (președinte), Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu (membri), întrunit în ședința din 5 mai a.c., a stabilit prin vot următoarele nominalizări:

PROZĂ

Daniel Bănuțescu, *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor*, Editura Cartea Românească; Virgil Duda, *Ultimele iubiri*, Editura Polirom; Filip Florian, *Zilele regelui*, Editura Polirom; Doina Ruști, *Fantoma din moară*, Editura Polirom; Eugen Uricaru, *Cât ar cântări un înger*, Editura Cartea Românească.

POEZIE

Andrei Bodiu, *Oameni obosiți*, Editura Paralela 45; Vasile Igna, *Lumină neagră*, Editura Limes; Ștefan Manasia, *Cartea micilor invazii*, Editura Cartea Românească; Anca Mizumachi, *Poze cu zimți*, Editura Brumar; Liviu Ioan Stoiciu, *Craterul Platon*, Editura Vinea.

CRONICĂ LITERARĂ/ ESEU/ ISTORIE LITERARĂ

Paul Cornea, *Delimitări și ipoteze*, Editura Polirom; Dan Cristea, *Poezia vie*, Editura Cartea Românească; Alexandru Mușina, *Poezia: teze, ipoteze, explorări*, Editura Aula; Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească; Iliana Gregori, *Știm noi cine a fost Eminescu?*, Editura Art.

DRAMATURGIE: Nu s-au făcut nominalizări.

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ ȘI PREMIUL „ANDREI BANTAȘ”

Ilie Constantin, Eugenio Montale, *Oase de sepie*, Editura Paralela 45; Liviu Cotrău, E.A. Poe, *Călătorii imaginare*, Editura Polirom; Sorin Mărculescu, Miguel de Cervantes, *Galatea*, Editura Paralela 45; Rareș Moldovan, Harold Bloom, *Anxietatea influenței*, Editura Paralela 45; Anamaria Pop, Peter Esterházy, *Harmonia caelestis*, Editura Curtea Veche; Horia Florian Popescu, Philip Roth, *Viața mea de bărbat*, Editura Polirom; Mariana Ștefănescu, Milorad Pavic, *Mantia de stele*, Editura Humanitas Fiction; George Volceanov, John Updike, *Întoarcerea lui Rabbitt*, Editura Humanitas Fiction.

DEBUT

Svetlana Cârștean, *Floarea de menghină*, Editura Cartea Românească – poezie; Iulian Costache, Eminescu, *Negocierea unei imagini*, Editura Cartea Românească – critică literară; Vlad Moldovan, *Blank*, Editura Cartea Românească – poezie; Oana Soare, *Petru Dumitriu & Petru Dumitriu*, Editura Fundația Națională pentru Știință și Artă – critică literară; Simona Sora, *Regăsirea intimității*, Editura Cartea Românească – critică literară; Ioana Vasiliu, *Receptarea critică a lui Eminescu până la 1930*, Editura MLR – istorie literară.

PREMIILE SPECIALE

Valeriu Anania, *Memorii*, Editura Polirom; Aurel Dumitrașcu & Adrian Alui Gheorghe, *Frig. Epistolar* (1978 – 1990), Editura Conta; Gheorghe Florescu, *Confesiunile unui cafegiu*, Editura Humanitas; Ovidiu Hurduzeu

și Mircea Platon, *A treia forță. România profundă*, Editura Logos; Ion Iovan, *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale însoțite de un inedit epistolar precum și indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor/ în prezentarea lui Ion Iovan*, Editura Curtea Veche; Gabriela Omăt, *Modernismul literar românesc în date (1880 – 2000) și texte (1880 – 1949)*, Editura Institutului Cultural Român.

Comisia pentru literatura minorităților aUSR a nominalizat următoarele cărți:

Mikola Kozsinc, *Nici Dumnezeu, nici om*, Editura RCR – proză în limba ucraineană; Jancso Noemi, *Emotikon*, Editura Hizado Kiado – proză în limba maghiară; Bogdan Lazlo, *Tatjana*, Editura Hizado Kiado – proză în limba maghiară; Kizaly Laszlo, *Ploaia de la miezul nopții*, Editura Mentor Kiado – poezie în limba maghiară.

PremiileUSR vor fi acordate în ziua de 18 iunie în cadrul unei festivități care va avea loc la Târgul de Carte BOOKFEST. Cu acest prilej, juriul va acorda și Premiul Național pentru literatură pe anul 2008.

Calendar

27.05.1958 -
Ioana Ruxandra Bălan
28.05.1956 -
George Valentin Volceanov
31.05.1927 - Mircea Aristide
31.05.1938 - Adriana Iliescu
1.06.1956 - Mircea Cărtărescu

Luceafărul de dimineață

Revistă de cultură
a Uniunii Scriitorilor din România
Editor: Asociația
LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

Apare cu sprijinul

Str. Dimbovita nr. 59-61

Telefon: 0372.118.300

Fax: 0372.118.330

Director: DAN CRISTEA
Responsabil de redacție: GELU NEGREA

Redacția:
HORIA GÂRBEA
BOGDAN GHIU
SORIN LAVRIC
IOLANDA MALAMEN
STELIAN TĂBĂRAȘ

Colegiu editorial:
RADU F. ALEXANDRU, GABRIEL CHIFU,
LIVIU CIOCĂRLIE, TRAIAN T. COȘOVEI,
MIHAI ȘORA, CORNEL UNGUREANU

Art director: GELU IORDACHE

Coordonator pre-press: IOANA BACALU
Administrație, difuzare: EUGEN CRÎȘAN

Tipărit la CROMOMAN

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ
este membră a Asociației Revistelor,
Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.)

Adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1
Tel: (021)-312.96.93; Tel./Fax: (021)-212.79.83

e-mail: luceafaruldedimineata@gmail.com

www.revistaluceafarul.ro

Banca Română de Dezvoltare -
Sucursala Victoria, București
Cont Lei: RO29BRDE445SV36784884450
Cont Euro: RO25BRDE445SV36784964450

ISSN 2065-7536

Autorii care doresc să fie recenzați în paginile LUCEAFĂRULUI DE DIMINEAȚĂ sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția:
Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază.
Textele trimise către rubrica Poșta redacției vor purta pe plic mențiunea respectivă.

DIFUZARE

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ poate fi cumpărată de la chioșcurile RODIPET din București și din țară. În București mai poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii. De asemenea, se pot face abonamente prin Poșta Română; număr de catalog: 19379
Persoană de contact: Cristi Cristescu; tel.: 0724.285.595

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

Precizie și senzaționalism

Ceea ce e de remarcat, în primul rând, în romanul lui Radu Țuculescu e calitatea scriiturii, eleganță, precisă, rafinată, îmbrățișând cu ușurință, alături de notația realistă, domeniile fabulosului poetic și ale imaginarului. Cu scrierea sa, autorul ne oferă un roman autobiografic îndrăzneț și captivant sau, mai bine zis, o autoficțiune, înțelegând prin aceasta o specie narativă intermediară, unde scriitorul se scrie pe sine, mai liber însă față de constrângerile cronologiei (autobiografice) și mai deschis deopotrivă atât la capriciile memoriei cât și la seducțiile invenției fictive.

Problema memoriei, de altfel, se pune de la primele pagini ale cărții, când scriitorul evocă pățania copilului nimerit, fără explicații, într-o șatră de țigani nomazi, cu ale căror obiceiuri face o scurtă, dar indelebilă cunoștință: „Îmi amintesc cuvintele, oare cum de mi-au rămas atât de clar imprimat-n minte? Ciudat animal și memoria asta. Reține la întâmplare, se pare, fără nici o strategie, într-o dezordine căreia este inutil să-i cauți vreo explicație. Dintr-o dată îți amintești de o replică, de-un viros, de-o culoare dintr-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. Eu cred că ceea ce persistă cu mai multă convingere și mai multă personalitate este mirosul. Mirosul cailor. Mirosul fetei cu cozi negre, groase și lucioase prin care se insinuau panglici mătăsoase-colorate. Mirosul fetei, după ce s-a dezbrăcat în pielea goală și m-a chemat să intrăm, împreună, în apa râului“ (p. 26).

Definită ca fiind discontinuă, spontană, fragmentară, dar și persistentă în ce privește amintirile lumii sensibile, memoria scriitorului reconstituie astfel un univers al copilăriei și al primei adolescențe de o mare bogăție în ce privește mirosurile și culorile, sunetele ori senzațiile tactile și gustative. Să mai observăm faptul că, tot ca o autoreferință la scriitura cărții, ar putea fi considerată, pe de altă parte, și dorința eului - copil de a inventa un alfabet aparte sau o limbă pe care „să nu o priceapă nimeni, în afară de mine“ pentru a scrie în jurnalul pe care se pregătește să-l țină și a cărui unică însemnare o constituie o declarație de dragoste pentru o colegă de școală. Un jurnal, însă al unui timp măsurabil în ore, ține și eul - matur, trecut de prima tinerețe, al romanului, jurnal care, tipărit cu caractere diferite, se intersectează cu povestea copilăriei. „Eul-copil“ și „eul-adult“ sunt creațiile scriitorului care nu se dă înapoi de a folosi, pentru amândouă ipostazele, mijloacele visului și ale reveriei, ale ficțiunii și invenției senzaționaliste.

Povestea lui Adrian Loga (numele protagonistului e inventat, în timp ce prenumele părinților, cum arată și dedicația cărții, sunt autentice) se desfășoară într-un orașel de provincie, situat „între o margine de pădure și malul unui râu“, într-o perioadă de timp cuprinsă între anii '50 și începutul anilor '60. Una din primele amintiri ale copilului (de aproape cinci ani) e legată de moartea lui Stalin, prilej cu care acesta compune și un mic refren revoluționar și caraghios-absurd pe care îl lăleie în public spre disperarea mamei înfricoșate de consecințe. Cu aceeași ocazie însă, părinții și câțiva prieteni de familie se reunesc la o copioasă masă de sărbătoare, unde petrec plini de veselie și de bună dispoziție, stări inexplicabile pentru mintea protagonistului copil.

Întoarcerea în timp a autorului se oprește pe mai multe chipuri (ale părinților, bunicilor, ale câtorva prieteni și colegi de școală, ale unor profesori de la școala germană, ale unor figuri mai mult sau mai puțin anonime, mai mult sau mai puțin pitorești, provocatoare de atracție ori de repulsie), pe unele locuri și întâmplări, pe câteva experiențe considerate ca decisive, de felul prima iubită, primul sărut, prima erecție, prima aventură sexuală (aici memoria îi joacă feste autorului, semn că nici cronologia, nici adevărul „realist“ nu constituie literă de lege în cadrul narațiunii sale). Înălțuirea acestor frag-

mente discontinui de viață într-o viziune narativă se face, pe de o parte, prin ideea creșterii în vârstă și, implicit, pe ideea acumulărilor de experiență (la sfârșitul capitolelor consemnând „vârste“ interioare se reiterează fraza: „Apoi am mai crescut puțin“), iar, pe de altă parte, prin metafora despărțirilor, a pierderilor ineluctabile. Așa cum prima jucărie a copilăriei, avionul argintiu, dispăre pentru totdeauna, la fel dispăr pentru totdeauna, pentru protagonist, oameni și lucruri. Copilăria însăși va muri pe „burta unui deal“.

RADU ȚUCULESCU, *Stalin, cu sapa-nainte!*, Editura Cartea Românească, 2009, 229 de pagini

Partea cea mai consistentă a romanului e dată de abundența notațiilor precise și, mai ales, de somptuoasele prelungiri ale percepțiilor diverse, prin scriitură, în spații imaginare. Mirosurile, aromele, parfumurile, senzațiile gustative se deschid astfel spre reverii: „Scoteam pepenii. Miezul galben în care sâmburii se aliniau simetric ne bombardă nările cu aromă amestecată. În cele din urmă, ne transformăm și noi în sâmburi negri, scufundați în mara cea densă și dulce ca mierea. Mâncam tot, rădeam cojile până când ajungeau transparente. Devenim lipicioși din cap până-n picioare. Atrăgeam sute de insecte, dar nu ne păsa. Eram mai mulțumiți ca niciodată, cu burțile noastre umflate ca la gravide. Ne îngălbeneam, căpătam culoarea miezului de pepene. Eram dulci și zemoși, răstigniți de trunchiul stejarului, cu pleoapele pe jumătate închise, gemând de satisfacție. Încet și sigur, insectele ne acopereau, ne sorbeau trupul cu trompele lor minuscule. Sute de aripi străvezii tremurau peste noi, excitându-ne“.

Un eu-senzual, un eu-halucinant, un eu-oniric, un eu-gurmand, un eu al muzicii și al reveriilor provocate de muzică (Adrian e îndrăgostit de vioară și visează să devină un mare compozitor) alcătuiesc substanța din care e plămădită natura protagonistului-copil și adolescent, fermecat adeseori de splendoarea lumii naturale de care știe cum să se bucure. La polul opus, cu precizie asemănătoare, chiar dacă au mai puține prelejurii de a se manifesta, sunt notate senzațiile contrariante, de scârbă, greață, repulsie (de pildă, ritualul de a săruta mâna tatălui ca iertare). Radu Țuculescu știe să vadă obiectele, lucrurile, chipurile oamenilor și, în genere, corpul

uman, fețele pozitive și negative, excelând deopotrivă în portretul sănătos și în portretul grotesc. Știe să evoce și să inventeze.

Timpul istoric pe fundalul căruia se desfășoară această copilărie fericită în general își trimite doar câteva ecouri în povestire. Cum e vorba de familia unui doctor de provincie, lipsurile de tot felul din epoca respectivă par să nu se simtă. Aluziile la Stalin, referința la un poet, prieten de familie, care ar fi făcut pușcărie, fiind apoi cenzurat, portretul grotesc al unui portar de spital idiot care perorează despre lupta de clasă, chiaburi și dușmani ai poporului, schimbările din statutul unor bunici, plecările în Israel ale unor familii de evrei pot conta astfel printre semnele care indică perioada „obsedantului deceniu“ și a anilor imediat următori. Violenta nu absentează totuși din povestea copilăriei și adolescenței lui Adrian Loga, care, din acest punct de vedere, se încheie în modul cel mai brutal cu putință. Ademenit pe malul Mureșului de frumoasa Lina țiganka, adolescenta libertină jinduită de aproape toată suflarea masculină a orașelului, fiul de doctor, aflat în fața primei experiențe sexuale, e surprins și maltrat de un grup de derbedei, care îl stălesc în bătaie și-l batjocoresc, nu numai din răzbunare, dar și pe motivul diferenței de statut social. Știind că e violonist, derbedeii îi mutilează și degetele de la mâna stângă, punând astfel capăt, pentru totdeauna, carierei lui de interpret. O nouă inadvertență, căci din „jurnal“ aflăm că protagonistul amintirilor de copilărie și adolescență ar fi cântat la vioară, ani mai târziu, la sfârșitul liceului de muzică, interpretând concertul lui Mendelssohn. În orice caz, avem de-a face aici cu un final de ficțiune senzaționalistă, incitant, dar și mai aproape de gustul filmelor italiene neo-realiste.

Într-un registru complet diferit se scrie scriitorul în jurnalul despre care aflăm că de-abia a fost început („m-a apucat chestia asta doar de când adelina s-a cărat să învețe la o colegă“) și care intersectează povestea sfârșitului de copilărie pe care-l trăiește Adrian Loga. Dincolo de câteva detalii ce trebuie căutate cu grijă, aproape că nu există nici o continuitate între „eul“ exuberant al romanului copilăriei și „eul“ acrit de viață, coleric și stresat al jurnalului, jurnal care înfățișează atmosfera debusolată a zilelor noastre, cu maneliști, drogați, bande agresive de cartier, oameni plecați la muncă în străinătate. Leit-motivul acestei scrieri paralele e „ofofoof viața mea“. Singur, părăsit de soție, care, dusă la muncă în Spania, se încurcase acolo cu un alt bărbat, abandonându-și familia, protagonistul jurnalului, scris atât la timpul prezent cât și la trecut, își rezervă afecțiunea aproape maniacală, deși nu lipsită de accese de furie inexplicabilă, pentru fiica studentă de douăzeci de ani, Adelina. Pe cât de tandru și delicat se arată personajul „romanului“, pe atât de grosolan și brutal se arată în multe scene personajul „jurnalului“. Singura legătură narativă dintre cei doi protagoniști ar consta în faptul că amândoi sunt victime ale unui amor de circumstanță, pasager sau, în alți termeni, freudieni, pedepsii dorinței libidinale. Senzațional ca și finalul primei povești, sfârșitul jurnalului și-ar putea găsi și o explicație psihanalitică, abordându-se ca produs al unei imaginații ajunse la paroxism din pricina încordării cu care tatăl își așteaptă fiica, plecată de acasă de câteva zile. Date fiind și asemănările fizice dintre ele, aceasta s-ar fi putut afla foarte bine în locul tinerei care își vinde trupul și apoi se sinucide. Problemele subconștientului sunt, oricum, menționate printre rânduri.

Precizia și deopotrivă imaginarul percepției care se dezvoltă prin scriitură rămân însă printre lucrurile de laudat în cartea lui Radu Țuculescu.

Secretul de stat

HORIA GÂRBEA

Ministrul Telu Coroiu zăcea pe spate narcotizat. Tuburi imaginare de oxigen nu pridideau să împingă spre plămîni lui gazul necesar horcăielii. După actul penibil de cu seară, dormise cu exasperare lîngă trupul mare și parcă nesimțit al balamucei ce duhnea a parfumuri fine, dar care nu-i veneau bine, ca o etolă pe o vacă. Spre ziuă, om trecut de tinereți și obligat la sculări matinale prin funcția-i înaltă, se trezise, mai puțin mahmur decît își închipuise că va fi. Alături de el, femeia se dezvelise în aerul închis și cald al camerei. Pentru prima dată, așa, goală și adormită, ministrului i se păruse umană. Felul cum respira și cum puțea, mai proaspăt decît a parfumul pretențios din ajun, îi dezvăluiau o tinerețe care avea un oarece farmec. Mușchii pe care și-i crispase inutil ca să semene cu dracu știe cine se relaxaseră acum și pielea îi părea proaspătă și nevinovată.

Membrul guvernului se simți lîngă ea infinit de bătrîn, de urît și de singur. Și peste toate, simți în el o putere de mistreț încolțit gata să dea ultima luptă cu cîinii în plină erecție matinală. Nu se repezi la adormită, ci o apucă încet și cu forțe întinerite. O răstigni fără să-i privească fața maltrată de un somn decorat cu indigestie – l-ar fi putut înmuia definitiv. O posedă în timp ce ea se trezea fără să simtă plăcere, ci doar o căldură întunecată, izvodită dintr-un trup de gorilă. Ministrul nu avea habar de ea, simțea că trebuie să arunce ceva rău din el, cît încă trupul îl mai slujește. După aceea însă, căzu lat, temîndu-se că face infarct, apoi duminindu-se că nu-i mai pasă nici de asta, apoi simțind, cu instinctul de conservare trezit, că vrea să respire, să mai respire, că aerul nu-i ajunge.

Tipa era de mult la baie, nu bănuia nimic, nu se gîndea la nimic, pentru că nu avea obiceiul să se gîndească. N-o interesa cine-i văzuse tăbăcita. Nici măcar nu se speriasse de horcăitul lui avid, credea că oamenii de stat au acest obicei, să horcăie de satisfacție după o plăcere a zorilor. Dar și asta credea tot difuz, în vreme ce observa că i s-a cojit puțin oja pe una dintre unghii. Apoi își dădu seama că ministrul nu mai stătuse să-și pună balonul pe bită. Și ce dacă? Miniștrii nu au SIDA, își spuse ea.

Coroiu căuta în continuare să respire, îl dorea coșul pieptului și simți că se întunecă asemeni poetului pe care el nu-l citise și în urma căruia creștea timpul. Își zise că moare și fu recunoscător - nu știa cui - că moartea e atît de simplă. Vine oarecum de la sine.

Ajuns în biroul lui de taină, părintele tuturor românilor se așeză cam pizdiș, de parcă ar fi vrut s-adune mazăre cu curul, aruncînd spre credincioșii săi o privire hăituită, dar și furioasă. Parcă ei erau de vină cu ceva. Nu erau de față decît cei doi consilieri: sperietoarea cu aerul său de avorton solemn, care ținea de apărare, și cel de la informații, un grăsun pe care hainele stăteau lipite ca mîzga pe biban. Mai era șeful tuturor serviciilor secrete căruia toți, de la președinte la

ziariști și la oamenii de pe stradă cititori cîrcotași de ziare, îi ziceau în secret Mișu, Mișulică sau chiar Pișulică. Acesta avea un aer vorace de veridică preistorică și era cunoscut pentru ticul mîinilor cu care parcă dezghioca mereu mazăre.

Președintele întrebă cu voce anormal de scăzută:

- Ați convocat Consiliul Suprem de...?

Cioroiul mișcă lateral capul de două ori și marele șef își luă seama. Asta trebuia acum?

- Guvernul?

Mai marele siguranțelor își strîmbă botul negativ.

- Foarte bine!, își reveni supremul la timbrul vocal și volumul obișnuite. Nici să nu afle! Nimeni să nu afle! Nici presa!, șuieră el un ton mai jos.

Grasul de la informații făcu semn cu pumnul strîns că le va purta de grijă, iar cioclul își plecă ovoidul în chip afirmativ, avînd grijă să nu tragă prea mult aer pe urechi.

Prezidentul înălță arătătorul spre cer. Secretosul îi răspunse închipuind cu mîinile o cupolă largă, acoperitoare.

- Pe Telu să-l anunțați. Să vină imediat.

Ceilalți se întrebă între ei din ochi.

- Nu-i nevoie să știe de ce. Să știe doar că e alertă. Să țină totul cald. Și mai ales să își țină gura. S-a lucrat cu unități de la el?

Toți încuviințară.

- Să fie aici în zece minute.

- E plecat din București. Nu știe nimic!, șopti lunganul.

- Acum?! Imediat să fie aici la ordin.

- A plecat la munte cu o curvă, spuse precis și serios tar-torul serviciilor discrete. Mîine îi apare poza în ziare, cum o gîdila între stabilopozi.

- Vrea să creadă cineva că mai poate!, zise răgușit și stupind tatăl statului. Să lase curvele și să vină în slujba țării.

Consilierul nesfîrșit se derulă pe verticală și se retrase într-un colț cu telefonul în mînă. Scula performantă grohăi o sinteză între un vals și o bășină, ceea ce-l adumbri pe președinte.

- Ce facem cu chestia asta?, întrebă aiurea, mai mult pentru sine, conducătorul.

Mișulică întinse în față mîna dreaptă și făcu din degete semnul numărării bancnotelor. Șeful lui îl privi uluit, apoi ridică sprîncenele în semn că pricepuse.

- Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte în care te-adînciră...

Miss Unîvers stătea pe marginea patului și privea absentă horcăitul ministeriabilului său, amant de ocazie. Acesta dormea fericit, crezînd că dăduse colțul și toate responsabilitățile rămăseseră în acea Vale a Plîngerii pe care o părăsise post coitum.

Auzind imnul național, ea se gîndi să se ridice în două labe, ca trezirea bărbatului executiv să o surprindă într-o poziție convenită. Își aminti apoi că se lăsase cu țitețe goale și purta chiloți roșii, lipsiți de galben și albastru, deci incompatibili cu acordurile triumfale.

Acestea țîșneau din telefonul mobil intim pe care ministrul pusese ironic melodia: să emane imnul pentru apelurile urgente de la forul major. Celelalte telefoane le ținea secretarul, împovărat de ele, mai ales cînd sunau deodată.

Cînd ajunse pe la „un sînge de Traian”, cîntecul se curmă brusc. Telu Coroiu nu se clintise nici un milimetru. Orchestra electronică se ostenise degeaba. Femeia, care nu știa că un asemenea apel vine direct din fruntea țării, nu se gîndi să-l trezească.

Peste cîteva minute, ușa bubuia sub pumnii fidelilor acoliți ai lui Telu ce primiseră, pe canalele lor, vestea că ministrul trebilor lăuntrice e chemat fulgerător la ordine. După un minut de ezitare, pe cînd căutatul abia se foise puțin, sexoasa lui pereche trase pe trupul statuar cîteva țoale și deschise ușa. Prin ea năvăliră ofensivii, în timp ce șeful lor, încă dormind, se răsucea, gol pușcă, în cearceafurile hoteliere. Secretarii erau holbați de panică, nu-i interesa că bossul putea fi în sesiune de infestare cu sculament, o ignorau complet pe trepădușa care fugise să se îmbrace, nu de pudoare, ci de frică. Ceva se întîmplase.

Fragment din nuvela *Detestarea națiunii*

PAUL CELAN

ÎNSPRE INSULĂ

Înspre insulă, alături de cei morți,
piroga măritată cu pădurea,
cu mâinile cuprinzând cerul vulturilor,
înfiletele cercuite de inelele saturniene:

iată-ne vâslind străini și liberi,
maestrii ai ghețurilor și ai pietrei:
răsunetul scufundat ca o geamandură,
lătratul mării învinețite de rechini.

Ei vâslesc, vâslesc, vâslesc –;
Voi morți, voi înotători, înainte!
Încătușați și aceasta pentru căință!
Și mâine marea noastră se va evapora!

(INSELHIN, 1954)

TENEBRAE

Aproape suntem, Doamne,
aproșiți și palpabili.

Deja înghițiți, Doamne,
aruncați în gheare de la unul la altul ca și
când
trupul fiecăruia dintre noi
ar fi trupul tău, Doamne.

Ție ne închinăm, Doamne,
ție închinarea noastră,
noi suntem aproape.

Prosternați ne-am îndreptat către tine,
către tine ne-am îndreptat,
cu toții să ne aplecăm,
înspre vârta, înspre locul mlăștinos.

Înspre adăpătoare ne-am îndreptat,
Doamne.

A fost sânge, a fost
sângele pe care l-ai vărsat, Doamne.

Asta-i strălucirea.

Asta păstrăm: chipul tău în ochii noștri,
Doamne.
Ochii și gura stau deschise și goale,
Doamne.

Noi am băut, Doamne.
Sângele și chipul care s-a aflat în sânge,
Doamne.

Ne închinăm ție, Doamne.
Noi suntem aproape.

(TENEBRAE, 1957)

ÎNCREDERE

Va mai exista un ochi,
unul străin, alături
de al nostru: mut
sub pleopa lui împietrită.

Veniți, adânciți galeriile voastre.

Va exista o geană a sa,
închisă înlăuntrul stâncii,
al neplângerii înțeleș,
cel mai fin axis mundi.

În fața voastră el își desăvârșește opera,
de parcă ar exista încă și piatră și frați.

(ZUVERSICHT, 1955)

STRIAȚIE

Striații ce tulbură ochiul:
îngrozitoare pierderea vederii
la jumătatea drumului.
Firul cu adevărat răsucit, Marele
Niciodată
se reîntoarce.

La jumătatea drumurilor –
și de-a lungul
celor mai lungi.

Firul căilor sufletului,
o urmă pe sticlă,
se reînfășoară
pe moment
prin Ochiu-Tu de la
stelele de deasupra ta
până la tine.

Striații acoperind ochiul:
care este apărât
de un semn adus din întuneric,
de bobul de nisip (sau de ace de
gheață?),

unul îndepărtat,
timp mai îndepărtat decât depărtarea,
animat și totuși tăcut
sub vibrația mută a unei consoane.

(SCHLIERE)

ÎN GURĂ

În gură, abia simțită:
excreșcența întunecată.

(Nu trebuie să cauți lumina,
tu rămâi fulgul de zăpadă,
tu ții prada ta.

Amândoi sunt adevărați:
Atinsul și Neatinsul.
Amândoi vorbesc cu vinovăție
despre iubire,
amândoi vor să existe și să moară.)

Cicatrice pe petale, pe muguri,
pe pistiluri.
Îscoade-s ochii, înstrăinată zi.
Păstaia, adevărată și deschisă.

Buza a știut. Buza știe.
Buza e sfârșitul tăcerii.

Traduceri de Marian Nicolae TOMI

INIMA UNEI VULPI

Vulpița, cea întâlnită de-atâtea ori în basme,
nu personajul bun de imitat. Vicleană.
Fofilându-se, dând târcoale primppejur,
adulmecând. Viețuiește-n păduri însă posedă
vaste cunoștințe despre spița umană. Știe
pătrunde-n case, spre-a șterpeli un pui.
Dacă vine lupul, oamenii dau alarma în forță,
dar, când e vorba de-o vulpe, îi vezi
doar supărați: putem să ne luăm adio
de la încă un pui.
Vine și pleacă după plac. Lute, agilă.
Intră-n teritoriul inamic – terenul său de
vânătoare. Alegerea-i ușoară, desigur.
Puii sunt pe-aproape, închiși, fără puțință de scăpare.
Cu inimile mai-mai să le iasă din piept.

Parcă-ar mai fi cineva cu mine în apartament,
mă însoțește, îmi pășeste alături,
când mă strecur pe furis afară,
înspre porțița grădinii,
s-arunc o privire.
Bezna umedă bate deja în griul dimineții,
dar el așteaptă în hol.
Îl surprind în oglindă. Stă și se uită.
Un bărbat tânăr, cu fața proaspătă,
într-o cămașă albă,
cu bretele roșii,
iar părul de la spate lunecos.
Inima dă să-mi spargă pieptul.

Înapoi acum, la vânătoarea de vulpi.
Oameni, puști, cai, câini, șoimi.
Strigăte, fețe-nroșite, ațătare.
Fugă, ascundere, goană,
pândă în poziția culcat, goană iarăși,
inima-i tresare. Sumedenie de oameni ce vânează
deodată, fiecare cu altă tactică.
Omul țâșnește, câinele amușină,
o ia la sănătoasa, urmărește vânatul,
dispare, șoimul dispare-n picaj.
Vulpea trebuie să iasă, e la strâmtoare,
n-are cum să fugă, nici cum să se ascundă.
O pășeste la fel ca puii.
Deasupra zboară o săgeată argintie,
mulți se-avântă într-acolo.

Inima dă să i-iașă din piept
Inima dă să i-iașă din piept

ANNA MENYHÉRT

Născută în 1969, este critic literar, poet, editor; a predat la Universitatea din Miskolc, apoi a fost șefa Catedrei de studii ungare de la Institutul Balassi Bálint. În perioada 2000–2006 a fost președinta Cenaclului Attila József și a Asociației Literare a Tinerilor Scriitori Maghiari, cu sediul în Budapesta, unde trăiește în prezent. Este directoare a Societății Literare Ungare de Colectare a Drepturilor Autorilor (Budapesta). A publicat până în prezent trei cărți de eseuri și poeme.

CASEȚĂ

(obiectul dorințelor Anei)

Umezeala se evaporă, o șuviță subțire
de apă în noroi, doar capătu-i scânteiază
în lumina soarelui.
Cu neputință de prezis.
Precum trupul meu, hormonii,
o dorință străină, ori poate mai mult decât atât.
Am dorințe numai ale mele,
ce pot fi ținute-n frâu.
Dăruiește-mi o casetă micuță, îmi doresc atât de mult una,
aș purta-o la gât,
mi-ar aduce noroc, aș putea-o deschide
însă nu mi-aș dori.
Aș prefera să stea închisă,
cu tainele-năuntru, strălucitoare
și roșie, atârnată
de-un lăntișor de argint.

INTERVAL

Sunt la volanul mașinii, în drum spre casă.
Îmi înalț privirea. Șoseaua lucește,
plouă. În stânga și-n dreapta, peisajul
îmi pare complet străin; deodată, îmi
dau seama că n-am idee cum de m-am pomenit
aici. Nu-mi amintesc
nimic dinaintea momentului de-acum,
doar clipa de până la acea-ntâmplare.
Nu mă pot regăsi.

Ce trist: pe moment sunt bine, dar o secundă, două,
parcă n-ar fi existat. Încerc să mi revădă memoria

benzinăria și micul magazin erau acolo.
O știu și fără să le fi văzut.

Să fie neapărat nevoie de căutarea asta
și de mine clipă de clipă, ori
certitudinile mele-s de-ajuns?
E grav că timpu-i o sumă de frânturi
sau m-aș putea dispensa de el fără grijă,
în vreme ce parcurg porțiunea udă de asfalt
dintre strada György și Újpalota?

Am fost aceeași oricum.
Să-mi pară sau nu rău
că nu știu cât de departe-am fost dusă-n
clipita dinaintea izbiturii?
Nesiguranța-mi săgetează inima.
Fiindcă din toate astea
am rămas numai cu cele-ntâmplare
înainte și după.

Să ascundă secrete timpul pierdut?
Dar este el pierdut cu-adevărat
doar fiindcă nu mi-e cunoscut?
M-am schimbat oare cu ceva de-atunci
sau mi-am continuat nestingherită
călătoria pe-ntinderea din fața mea?
Poate că sunt – chiar și fără mine însămi,
chiar dacă uit de existența mea,
și astfel scap de-obsesia intervalului
dintre cele două clipe.

Prezentare și traduceri de SIMONA GRAZIA DIMA

PUZZLE

Tema autorului

GABRIEL CHIFU

Săptămâna trecută am publicat, chiar în „Luceafărul”, ample extrase dintr-o carte intitulată „Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită”. E o carte pe care tocmai am trimis-o în tipografie. Sentimentele mele în acest moment sunt amestecate și contradictorii: pe de o parte, e mulțumire, e ușurare că am reușit să aștern pe hârtie ceea ce îmi propusesem (55 de texte, câte unul pentru fiecare an de viață...); pe de altă parte, e neliniște și e îndoială: cât de bine este scrisă cartea?

Intenționat spun am trimis-o în tipografie și nu spun am încheiat-o: o asemenea carte nu poate fi de fapt niciodată încheiată, scrisă până la capăt, ea se scrie a doua unui drum ce se creează pe măsură ce pășești tu pe el.

Regula imediată a cărții e ușor de exprimat: trăitul transferat în literatură. (Și nu e aceasta tocmai una dintre funcțiile de căpătâi ale sale, ale literaturii, să dea expresivitate prin cuvânt vieții noastre?...). Aici apare o nuanță pe care aș vrea s-o relievez. Țelul cărții nu este strict memorialistic: memorialistica mi se pare că se oprește la un anumit nivel și anume, să reconstitui adevărul trăit; ceea ce contează în pagina de memorialistică este evident fidelitatea relatării, caracterul de document și de fotografie exactă. Pe când eu, dincolo de acestea, am năzuit în principal altceva: expresivitatea literară, biograficul preschimbat în literatură. Ceea ce reprezintă o cu totul altă miză.

Să-ți scrutezi propria existență atent la ceea ce e dramatic și grăitor, să călătorești prin memorie „căutând pepetele de aur, cioburile unei lumi pierdute”, pe care să le aduci la suprafață încercând să reconstitui întregul, să reînsofletești totul verbal.

O asemenea întreprindere, să explorezi ceea ce ai trăit și să relatezi direct, fără umbrelă, fără plasa de protecție a ficțiunii, fără acel factor de deformare mai mare sau mai mic care te pune la adăpost, prezintă, desigur, riscuri considerabile: gradul de expunere al tău ca autor este foarte ridicat, sinceritatea brută înseamnă adeseori o cale care te aruncă brusc în penibil. Sunt însă riscuri pe care și le treci în cont.

Lumea pierdută de care vorbesc este o lume foarte particulară, foarte a mea, o lume care, insist, nu mai există niciunde și nicicum decât astfel, fragmente, cioburi, firimituri în mintea mea.

Și ce iese dintr-un asemenea demers auctorial? Miniaturi, „amintiri din copilărie” ori poate mai mult, o mitologie personală, „o epopee mărunță și luminescentă” cu care fiecare este dator. Strângi aici și descrii cu migală și cu bucurie sentimente, stări, senzații, întâmplări mici în sine dar pentru cel care le-a trăit de importanță cosmică, spaime, obsesii, persoane prețioase și uitate ce s-ar cuveni transformate în personaje memorabile, istorie simțită dureros, pe propria piele, excursii în regiunea umbrată a subconștientului (sau doar tatonări neiscușite ale sale), confesiuni despre ceea ce de obicei e de nemărturisit, și altele, și altele, toate aduse în limbaj prin niște desene în stil naiv, pe un ton relaxat din care zâmbetul sau chiar hohotul de râs nu ar trebui să lipsească.

Nu prea sunt în stare cum și unde să încadrez textele astea, ele nu sunt proză pur și simplu, nici poezie ca în manual, nici eseu sau memorialistică de-adevăratelea; sau, de ce nu?, poate sunt toate acestea, poate se topec toate într-una, făcând să dispară diferențele (diferențele acelea care ne limitează supărător, care ne sărăcesc...) dintre cuvintele constituite în vers și cuvintele rânduie în proză. Cuvântul deplin, cuvântul care alunecă firesc din poezie în proză și înapoi, cuvântul auroral pentru care aceste frontiere convenționale sunt șterse cred că reprezintă un vis pentru oricine s-a încredințat literaturii.

Și încă o precizare: fiind un demers atât de legat de biografie, o asemenea carte mai are un rol neapărat de numit, acela de „a rezolva” propria existență, adică un rol terapeutic, dacă nu chiar taumaturgic.

Majoritatea celor care se interesează de București și vorbesc, în momentul de față, despre el o fac doar din perspectivă istorică, din perspectiva trecutului. Această obsesie, această adevărată compulsiune de a regăsi consistența istorică a Bucureștiului este de înțeles. Bucureștiul a fost un oraș rănit, mortificat, batjocorit – și continuă să fie, în forme așa-zis democratice, și azi.

Închiderea normativă, compulsivă, a majorității intelectualilor români de azi în trecutul istoric al Bucureștiului nu este doar semnul unei nostalgii după o fostă posibilă mare capitală europeană, ci un fel de sindrom, manifestarea unui fel de complex mai general, acela al originilor, mai exact al absenței acestora. Ne simțim, istoric vorbind, în aer și atunci, pentru a ne vindeca această rană narcisică, a inconsistenței istorice, a lipsei de temeuri și de rădăcini sau a caracterului lor inconsistent, contingent, fortuit, în voia oricui, căutăm furibund în trecut, în istorie, ca să ne liniștim. Ca vechime – părem a ne spune în șoaptă, dar colectiv, fără a îndrăzni s-o declarăm, însă, și pe față, cu voce tare –, nu suntem doar rurali, veșnicia noastră nu s-a născut doar la sat, pentru a-l cita pe Lucian Blaga. Avem și orașe! Avem și civilizație urbană! Există Bucureștiul! Deși târziu, recent, Bucureștiul pare – ne spunem noi, colectiv, dar în șoaptă, în minte, pentru a ne vindeca niște răni închipuite, de noi înșine create și, mai ales, bolnăvicioși întreținute

bește, în acest sens, de Orașe Globale.

Dar ce înseamnă un oraș global? Care sunt temele, criteriile în funcție de care ar trebui să analizăm globalizarea și fenomenul ultraconsistent al globalității urbane? Poate fi și Bucureștiul analizat ca oraș global?

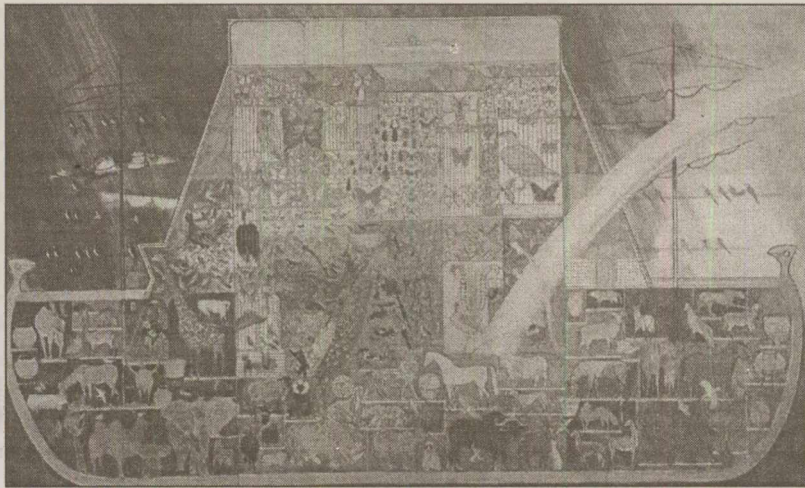
Pentru a înțelege cum ar trebui să analizăm inclusiv Bucureștiul ca oraș global, deci din perspectiva prezentului și a viitorului imediat, vă propun să ne luăm, ca ghid, după temele de discuție ale unui recent forum mondial, intitulat, tocmai, Global City, „Orașul global”, care a avut loc la Abu Dhabi în zilele de 7 și 8 aprilie 2009. Precizez că Global City Abu Dhabi 2009 a fost a patra ediție a acestui forum internațional, prima organizată în afara Europei, ediția inaugurală desfășurându-se în 2005, la Cannes, și fiind urmată de două ediții care au avut lor la Lyon. Mai precizez, de asemenea, că „supratema” acestor forumuri o constituie construirea orașelor durabile, domeniu în care campioană și pionieră este, iată, Europa. Nu America, nici „noua Americă”, „noile Americi” care sunt, pentru unii, China și India. Europa este, în continuare, tărâmul civilizației, inclusiv în ceea ce privește civilizația durabilă a viitorului. Să fim mândri că suntem europeni și să ne conformăm acestei poziții geografice cu pretenții.

La cea de-a patra ediție a forumului mondial Global City, „Orașul global”, au fost prezentați

POLITICA LUI BARTLEBY

București, oraș global

BOGDAN GHIU

–, Bucureștiul pare a fi compensat printr-o dezvoltare de civilizație urbană explozivă.

Asta ne spunem. De asta, în ceea ce privește cercetarea și cultivarea intelectuală a Bucureștiului, domină istoria, trecutul, paseismul, privirea vegetativă înapoi. Nu prezentul și, mai ales, cel mai grav, nu viitorul. Dar însăși această închidere nostalgic-identitară în trecut poate fi o cauză a prezentului precar al Bucureștiului.

Să ne întoarcem, deci, în prezent, să privim Bucureștiul din perspectiva prezentului. Abia așa va putea el să aibă, în continuare, istorie. Să lăsăm nostalgia păguboasă!

Orice oraș, deci și Bucureștiul, este în sine, cu anticipație, dintotdeauna, o formă globală, o formă de globalizare. Orașul, fenomenul urban, n-a așteptat ceea ce se numește globalizare, ci a reprezentat, alături de imperii, o formă, o structură de globalizare.

Orașul, deci și Bucureștiul, trebuie privit ca un fenomen global, ca un fenomen de globalizare. Cu atât mai mult în momentul de față, când globalizarea a devenit un fenomen de sine stătător, monstruos, inevitabil, independent, parcă, de noi. Deci, metodologic, dacă pot spune așa, unde ar putea fi analizată, în chiar inima și esența ei, globalizarea actuală dacă nu tocmai în orașe, în marile orașe ale planetei? Orașele sunt centrele, inimile pulsatile ale globalizării. Mai nou așa cum vom vedea cu altă ocazie, se vor-

reprezentați ai unor metropole de pe întreaga planetă: Toronto, Los Angeles, Cairo, Manchester, Cracovia, Milano, Amsterdam, Gent, Paris, Lyon, Grenoble, Angers, Lille, Narbonne.

Accastă listă ar putea să nedumerească. Iar problema pe care o pune ea este extra de importantă: crucială.

Lista orașelor participante la forumul Global City de la Abu Dhabi nu cuprinde, așa cum se poate vedea, doar orașe mari, ci orașe dezvoltate, orașe cu pretenții, fie și zonale,

regionale, de oraș global. Toate, însă, preocupate de dezvoltarea urbană durabilă.

Un oraș global, o metropolă contemporană cu adevărat modernă, actual, prezent, nu trecut, civilizată nu se definește, așadar, neapărat, prin dimensiuni, prin mărime, ci prin gradul de dezvoltare durabilă. Nu dimensiunile califică, azi, o metropolă, nu întinderea, „extensiunea”, cum ar spune filozofii, ci intensiunea, concentrarea care nu face viața imposibilă, complexitatea care nu se opune vieții. Asta înseamnă, de fapt, oraș global.

Deci, dacă nu dimensiunile contează, cel puțin în cazul orașelor, de ce nu a fost și Bucureștiul reprezentat la Abu Dhabi, măcar să învețe cum fac alții să-și și dezvolte orașele, dar și să poată trăi curat, armonios, non-paseist, modern, actual în ele? De ce Cracovia da și Bucureștiul nu?

Pentru că un eventual reprezentant al Bucureștiului nu ar fi avut ce să spună, cu ce să se laude, deoarece la București, oraș potențial, virtual global, nu există decât probleme, dar nicio idee de rezolvare și nicio preocupare în această direcție.

Să stăm ascunși – și să ne fie rușine! Nu avem ce căuta în lumea cea mare! Dar ce vină avem noi, cetățenii, locuitorii? Nu ar fi tocmai rolul, de elită, al autorităților să ne învețe, să ne educe, fie și constrângându-ne, blând, dar ferm?

PENTRU O ISTORIE A VIITORULUI (XI)

Momentul actual pe care-l trăiește țara noastră și, o dată cu ea, literatura și producția literară, în genere, un „moment“ care se prelungește nepermis de mult, este tradus mai ales sub forma unei crize, un cuvânt care e pe buzele tuturor, chiar dacă unii, foarte puțini, îl înțeleg altfel decât ca pe o nenorocire și-i dau accepțiunea de fatalitate normală, acceptabilă. Se vede, însă, că producerea de bunuri simbolice este dependentă și de o situație mai generală, care nu se reduce cum credeau marxistii la aspectul economic, ci ține mai mult de determinanții politici și, de fapt, de cei morali și psihologici. Decepție, speranțe înșelate, elanuri de prea scurtă durată, voința de schimbare dovedită insuficientă sau chiar doar aparentă, iată notele predominante într-o societate care a făcut indiscutabile progrese și care numără, totuși, milioane de cetățeni, în timp ce factorii negativi, oricât de spectaculoși și de regretabili, nu se înregistrează numeric decât în procente mult mai mici.

Țara noastră a revenit, după decenii de asuprire, falsificare și blocare la regimul liberal al anilor '30, într-o formă chiar mai largă și mai accentuată, în care forțele literare și-au putut manifesta capacitățile creatoare, dar și rezultatele au fost nemulțumitoare chiar pentru cei mai puțin pretențioși; au dominat mărturiile asupra cumplitei epoci comuniste, jurnalele, memorialistica, eseurile, care au căutat să judece și să propună adevăruri ocultate sau nici măcar bănuite, indiferent de pe ce „poziții“ au fost scrise și când.

Intrucât mă privește, am fost mult mai interesat, de pildă, de memoriile unui George Macovescu sau Curticeanu (șambelanul curții cuplului de tirani) sau ale gangsterului de anvergură internațională N. Pacea, dar și de seria ticăloșilor de tip Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Ianoși sau Ion Caraion, cu care coborâm în insanitate, în patologic, ca și de ultimele aventuri ale poezilor tineri (de cincizeci de ani) din generația post-optzecistă. Genul memorialistic, triumfător prin adeziunea publicului la scrisul cel mai larg posibil și care nu poate fi decât de educație comunistă, fie ea și impusă cu silnicie, a compromis și a anihilat prezumtivele merite ale unei literaturi „de curaj“ care ar fi existat în comunism – una din cele mai potente mistificații prin artă a regimului, care ajunsese să fie apreciată măcar în parte de cei care trăiseră și suferiseră atunci și știau cât e de falsă –, pentru că ar fi fost totuși „ceva“.

Partea cea mai interesantă e că nefericirile trăite în comunism au activat penele unor *out-sideri*, îndeosebi ale unor doamne din societatea înaltă a țării, care, într-un stil deloc dolorist, dar nu mai puțin dramatic, au relatat cele trăite de ele și de familiile lor, de o lume căreia i se făcuse o vină doar prin faptul că existase, rolul ei uriaș de avangardă și de civilizare a „poporului“ nefiindu-i trecut în cont după merit nici în perioada „democrației“.

Recent, printre memorialiștii care e bine să fie de toate speciile s-a înscris și romancierul Nicolae Breban, un personaj de marcă în timpul comunismului, după ce el a făcut-o prin texte interesante, după opinia mea, singurele care merită această calificare din tot scrisul său. În numărul din aprilie a.c. al revistei *Contemporanul* – *Ideea europeană*, el iscălește unele observații despre *Experiența comunistă*, ceea ce, până la urmă, se va dovedi un elogiu în stilul său egolatru, adresat cu oarecare generozitate și câtorva prieteni și camarazi de generație, care se vor considera sub numele de „șaizeciști“ și care au o realitate valorică, dar mai ales istorică efectivă. El observă că epocile de opresiune au, ca efect deviat, o accentuare a seriozității, a sensului grav al realității care pentru scriitorii cu această orientare reprezintă un factor benefic, cel puțin stimulat.

E aici ceva real, dar numai în mică măsură; epocile tragice, de mari nenorociri, care afectează diferit straturile unei populații sau impresionează până departe pe cei care nu le-au trăit, au uneori efectul exact contrar celui dezvăluit de Breban: apar, periodic, o literatură și o artă diversioniste, distrac-

nenorocirile sau neajunsurile cotidiene, să se smulgă din cotidian măcar din când în când. Și pe foarte mulți disperarea, totala lipsă de perspectivă a unei eliberări sau înlănziri mai substanțiale îi duce la sinucidere fizică ori morală, la apatie, la un negativism al fatalității mereu ostile.

Am scris toate acestea, într-un context mai larg și înainte cu ani de zile de actualul analist, răspunzându-i în parte cu anticipație. Numai că între noi sunt deosebiri esențiale, schizoidale (ca să întrebunțez un cuvânt din arsenalul meu de particularități favorite). El, indiferent de unele supărări sau contrarietăți, a fost o vedetă a regimului comunist care s-ar putea spune că a și „suferit“ atunci, dar a fost, în mod vizibil, un mare profitor al prăbușirii lumii vechi (căreia eu îi aparțineam prin toată fibra și chiar esența). Numai un om de această speță privilegiată putea să vorbească de *Experiența (!?) comunistă* și să se întrebe dacă ea n-a avut, totuși, ceva bun, tocmai acum când toată lumea, inclusiv cei mai mari și mai vinovați „actanți“ se scutură de el, și „condamnarea“ (țineți-vă râsul!) s-a făcut oficial în parlament printr-o ceremonie-caraghioslăc. *„Mai ales păturile «de jos» au făcut, orice s-ar zice, un salt într-o emancipare individuală și socială care, altfel, ar fi durat un secol. Nu numai orașenii de margine, dar și țărani, mai ales cei din zonele sărace ale țării, sudul Moldovei, Bărăganul și o parte a Ardealului. Zonele de vest, bogate înainte de război, «au pierdut», se pare. Șvabii din Banat, dar și Sașii din sudul Transilvaniei, sub Ceaușescu, s-au expatriat sau, dacă vreți, s-au «repatriat», deși termenul e nepotrivit, casa și «clădirea» lor de veacuri era aici, pe aceste pământuri și dădeau un pozitiv aer cosmopolit Transilvaniei și, deși civilizatori de marcă, spre deosebire de unguri, nu aveau pretenții teritoriale. Cu plecarea lor și a evreilor, din Transilvania și din vestul țării, România a pierdut o parte apreciabilă din tehnicienii de vârf, gospodarii harnici, bancheri și comercianți“.* Îmi opresc aici acest citat dintr-un text la fel de elucubrativ, dar de vreo douăzeci de ori mai mare și care e gândit și scris de un membru al Academiei Române, de directorul unei mari și importante publicații, de un scriitor cotate și chiar admirat de varii categorii de cititori. L-am reproduces exact, punându-i, însă, în ordine doar câteva virgule care să zicem că i-au fost introduse unde nu trebuiau autorului la cules.

Geografia extravagantă în care-și situează Breban comentariile, dar și referințele istorice sunt așa de în afară de realitate, încât nu pot susține nici o teză; cum pot fi considerate sudul Moldovei și al Transilvaniei, Bărăganul și Câmpia Dunării zone sărace, când posedau cel mai fertil sol din întreaga Europă, al cărei grânar fuseseră pe vremea latifundiarilor? Și pe atunci, dar mai ales după Marea Reformă Agrară, existau foarte mulți țărani bine rostuiți, buni gospodari, pe care comuniștii îi vor numai „chiaburi“ și-i vor considera exploatare. Sașii în Transilvania care-și datorau bunăstarea pământului, ei neposedând suprafețe așa de mari în comparație cu latifundarii mari ai maghiarilor din Transilvania, erau niște orașeni, oameni ai burgurilor, ai cetăților, care dăduseră numele provinciei Siebenburgern și se îmbogățiseră în regim de semi-independentă din industrie, comerț, afaceri, toate elemente ale capitalismului de care ceilalți, dar mai ales valahii, trebuiau ținuti departe.

Este de-a dreptul aiuritor să citești sub semnătura unui scriitor din Transilvania, care, în plus, e pe jumătate german, distincțiile pe care le face între Nord și Sud, între felii de teritorii românești, pe care autohtonii le-au cucerit printr-o bătălie surdă de veacuri, încununată de victorie decisivă de două ori (1916-1919 și 1944-1945) cu armele. Fără ele, nordicii mai de la miazănoapte și cei mai de la miazăzi ai fanteziei lui Breban n-ar mai fi visat la vreo eliberare.

Acuma, la două decenii după o nouă fericită eliberare, ne aflăm într-unul dintre cele mai fante-

momente ale istoriei noastre din ultimele veacuri; momentul e de mare gravitate și de maximă răspundere, căci până acum tot ce s-a comparat cu el a fost un apel la afirmarea identității noastre naționale; acum ni se cere ceva tulburător și nemaîncercat: să renunțăm la ceea ce a dus la un anume succes – de fapt, să dăm acestora alt nume. În nici un caz șansele noastre de supraviețuire ca națiune nu vor mai fi dependente de rezistența pasivă, ci de mobilismul nostru, de înțelegerea rapidă, de aptitudinea de a ne salva prin schimbarea raporturilor cu alte etnii, mai ales cu cele ce viețuiesc acum pe teritoriul țării.

Trec peste tot expozeul problemei, așa cum îl vede Breban, deoarece totul dovedește o ignorare totală înlocuită cu fanteziile cele mai grotesti: evreii, de pildă, nu au avut rolul de a-i scoate pe țărani și conservatori din letargie, nu le-au oferit un model superior de a se descurca în afara posesiunii și economiei ei agrare. În fiecare dintre provinciile românești, rolul lor a fost altul, cum erau și profesiile și pregătirea lor „tehnică“ sau măcar intelectuală. Spre cinstea vechii societăți românești, străinii nu au constituit un obiect de oponentă șovinistă; de asemenea, nu trebuie uitat că majoritatea polonezilor, evreilor, francezilor și chiar grecilor au venit în țările românești ca refugiați, armenii nefăcând nici ei total excepție. În schimb, plecările din țara noastră, mai ales cele masive, s-au datorat comunismului care a izgonit toate semințiile occidentale așezate la noi de veacuri și chiar pe evrei, pe care a sfârșit prin a-i aduce la exasperare.

Un bilanț al catastrofei comunismului adus la noi în țară de ocupații sovietici nu poate să nu rețină și unele opere literare valabile esteticeste sau măcar acceptabile, aceasta explicându-le și succesul într-o epocă vitregită de spiritul creator liber și recunoscut pe temeuri critice. Răzleț, au apărut după moartea lui Stalin unele scrieri valabile; dezghețul a continuat mai vizibil după 1961-1962 și, la sfârșitul epocii Gheorghiu-Dej, s-a produs o liberalizare spectaculoasă, aproape de necrezut, pe care toate piedicile și revenirile din epoca lui Ceaușescu nu le-au putut anula.

În clipa de față, așa-numita generație șaizeciștii își serbează (în continuare) triumful, dar scoaterea ei în vedetă și atribuirea unor merite exagerate nu servesc adevărului. Căci, în fapt, ea, al cărei purtător de cuvânt se face Nicolae Breban în articolul la care m-am oprit, a fost, în primul rând, norocoasă, fiind formată din tineri care, în mod firesc, au prins la începuturile lor atmosfera politică schimbată și au făcut doar minime concesii pentru a se face acceptați. Restul a depins de talentul fiecăruia, ceea ce nu le-a lipsit. Dar ideea de „generație“ falsifică realitatea istorică, deoarece momentul șaizeciștii a fost și acela al unor mari recuperări care i-au privit pe cei puțin mai vârstnici din generația „războiului“, dar și pe o mulțime de persecutați politic, care au umplut presa literară, deși abia ieșiseră din închisori.

Desigur că în oricare epocă literară se comit nedreptăți, iar cele recunoscute se repară greu; dar în comunism a survenit un fenomen pe care știința marxistă nu l-ar fi prevăzut nicidecum: părăsirea țării de către cei mai neașteptați scriitori, cu „pozițiile“ cele mai variate... Iar azi fenomenul a intrat în normalitatea acceptată, eventual chiar recomandată. Înseamnă aceasta că am intrat în universalitate, doar pentru că unii scriitori născuți în țară renunță la limba română sau o consideră un mijloc de expresie secundar?

Scriitorii de limbă română fugiți din țară de decenii sau aproape de căderea comunismului din te miri ce pricini, mai pot fi considerați prin ce au scris o prelungire a literaturii „naționale“?

...Adjectiv pe care l-am pus între ghilimele pentru că a început să sune aproape compromițător.

DORU MAREȘ:

Doru Mareș este scriitor, traducător, critic teatral. S-a născut la 24 noiembrie 1957, la Pucioasa, județul Dâmbovița, România. A absolvit Universitatea București, Facultatea de Filologie, Secția Română-Franceză, promoția 1982.

Activitate editorială originală: *Mimând orgasmul social*, volum de poezie apărut la Editura Cartea Românească în 1998, câștigător al Concursului pentru debut al Asociației Scriitorilor București, 1997; *Viele... File*, volum colectiv bilingv (română, germană) de

Doru Mareș, ai fost ani de zile secretarul „Cenaclului de Luni”, mâna dreaptă a lui Nicolae Manolescu, care era și rămâne un maestru al Generației '80. Ce-ai învățat din această experiență? Te porți mai frumos cu scriitorii?

Îl cunoscusem deja pe Manolescu de vreo trei ani, la ora la care începea „Cenaclul de Luni”. Cred că un efect benefic a fost că am ajuns subit atât de sigur pe mine (nu e rău zis nici îngâmfat...) că, de atunci, nicio laudă nu a mai avut efect asupra mea, așa că am reușit, cred eu, să văd destul de limpede ce se întâmpla cu mine și cu lumea. „Cenaclul” a adăugat sentimentul că nu eram singur (foarte important la începuturi – bine ar fi să se fi transformat în solidaritate, mai târziu, dar n-ai să prea vezi...) și un excepțional exercițiu al simțului critic. *Y compris* pe propria piele. În consecință, purtatul frumos, pentru mine, e verdele-n față. Verdele meu, evident. Cui nu-i place...

Ca om de teatru, te „ocupi” de personaje... le studiezi comportamentul. Dar tu ești obișnuit cu „mânuirea” personajelor încă din anii '80, pentru că poezia ta era încărcată de fetişuri, de personaje feminine... de păpuși mecanice pe care le animai cu o simplă respirație poetică. Cum vezi transferul de la personajele din poemele tale la personajele de care te ocupi astăzi?

Nu văd nici o diferență fundamentală între a scrie un poem, o critică literară ori teatrală sau o cerere pe la nu știu ce birou administrativ. În definitiv, tot text e... Textul meu, cum ar veni. Pesemne, din cauza acestei optici, relația mea cu instituțiile cuprinde mereu și note de subsol, în care fac corecturi gramaticale ori de sens, iar relația mea cu poezia ține de un soi de jalobă existențială, dacă nu cumva de oleacă de „palme, Dumnezeii mami, cafîne central!”. Altfel spus, relații nepotrivite pe toate fronturile, cum ar fi zis saxofonistul ăla cu trabucul umed de la Casa Albă... Atâta că, spre deosebire de el, eu mor după relațiile nepotrivite și mă mândresc cu ele. Vorba hitului de la no-

Plăcerea cititului nu s-a pierdut

ȘTEFANIA COȘOVEI

poezie, Editura Arcuș 2001; *Porcul de Postul Mare*, volum colectiv bilingv (română, maghiară), volumul I/2001, volumul II/2002, Editura Márkus-Barbarossa János; *Pagini literare.ro – literary pages.ro – pages littéraires.ro*, volum colectiv trilingv (română, engleză, franceză), editat de Forumul European al Revistelor Literare, ediția a doua, Balcic, 2008; *Pentru mine, dacă există vreo Românie, aceasta este Regat*, interviu în volumul lui Ștefan Ion Ghilimescu *Convorbiri deschise, de la Alexandru Ciorănescu la Marian Zidaru*, Editura Lucman, 2003.

Traduceri: romanul *Nu, stai, în seara asta cinez cu tatăl meu!* de Marion Ruggieri, traducere din limba franceză (*Pas ce soir, je dîne avec mon père*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris, 2008), Editura Trei, 2008; romanul *Shitter's Club* de Frédéric Beigbeder, traducere din limba franceză (*Vacances dans le coma*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris, 1994), Editura Pandora M, 2008; romanul *După Isus Hristos* de Vassilis Alexakis, traducere din limba franceză (Ap. J.-C., Ed. Stock, 2007), Editura Trei, 2008; romanul *Iubito, eu mă micșorez!...* de Pascal Bruckner, traducere din limba franceză (*Mon petit mari*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris 2007), Editura Trei, 2008; *Un roman rus* de Emmanuel Carrère, traducere din limba franceză (*Un roman russe*, Ed. P.O.L., Paris, 2007), Editura Trei, 2008; piesa de teatru *Misterioso 119* de Koffi Kwahulé, traducere din limba franceză (*Misterioso 119*, Ed. Theatrales, Paris, 2005), Editura Omonia, 2007; romanul *Iartă-mă!... Ajută-mă!...* de Frédéric Beigbeder, traducere din limba franceză (*Au secours, Pardon*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris, 2007), Editura Pandora M, 2007; romanul *Nebuna dorință de a dansa* de Elie Wiesel, traducere din limba franceză (*Un désir fou de danser*, Ed. du Seuil, Paris, 2006), Editura Trei, 2007; romanul *Marilyn pe divan* de Michel Schneider,

traducere din limba franceză (*Marilyn, dernières scéances*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris, 2006), Editura Trei, 2007; romanul *Necrofilul*, de Gabrielle Wittkop, traducere din limba franceză (*Le Nécrophile*, Ed. Gallimard, Paris, 2005), Editura Trei, 2007; romanul *Povestea lui O*, de Pauline Réage, traducere din limba franceză (*Histoire d'O*, Ed. Pauvert, Paris, 2002), Editura Trei, 2007; *Cartea dorințelor*, de Gerard Leleu, traducere din limba franceză (*Le traité du désir*, Ed. Flammarion, 1997), Editura Trei, 2006; romanul *Emmanuelle – Lecția bărbatului*, de Emmanuelle Arsan, traducere din limba franceză, Editura Trei, 2006; romanul *Trage-mi-o!*, de Virginie Despentes, traducere din limba franceză (*Baise-moi*, Ed. Grasset & Fasquelle, Paris, 1999), Editura Pandora M, 2003; Editura Trei, 2006, ediția a doua; *Confesiunile sexuale ale unui anonim rus*, traducere din limba franceză, Editura EST, 2003; *Viața sexuală a Catherinei M.* de Catherine Millet, traducere din limba franceză (*La vie sexuelle de Catherine M.*, Ed. Du Seuil, 2001), Editura EST, 2002; romanul *Ușa de hirtie* de Teo Lesoulch, traducere din limba franceză, în curs de apariție la Editura EST; romanul *Iubit fără sfârșit* de Gaëlle Guernalec-Levy, traducere din limba franceză (*L'amant inachevé*, Ed. Stock, Paris 2008), în curs de apariție la Editura Trei; romanul *Birmane* de Cristophe Ono-Dit-Biot, traducere din limba franceză (*Birmane*, Ed. Plon, Paris 2007), în curs de apariție de Editura Trei; romanul *Pisica* de Georges Simenon, traducere din limba franceză (*Le chat*, Ed. Presses de la Cité, Paris 2007), în curs de apariție la Ed. Adevărul Holding; romanul *Prin țara simțurilor* – o poveste erotică de Nedjma, traducere din limba franceză (*La traversée des sens – Conte intime*, Ed. PLON, Paris, 2009), în curs de apariție la Editura Trei.

nieri (eram lihnit după ciucurii ăia și nici c-am pupat alt gadget de aspirant comsomolist decât inelul de la cravata aia roșie de rușinică – de atunci cred că mi s-a tras dragul de ființe inelare...).

Poezia ta este încărcată de energia femininității. Este feminitatea o energie sau o povară?

Eu cred că feminitatea este o soluție. Trebuie doar să te împaci cu ea. Eu, cu a mea, m-am împăcat.

Nu ți se pare că în literatura română actuală feminitatea este adusă la subsolul referințelor strict sexuale?

Probabil, dar în cazul acesta s-a adus singură. Sau s-au adus singure. Pe de altă parte, sexualitatea nu e la subsol, ci pe la mijloc (*aurea mediocritas?* – atenție, e de bine!!!) și dacă stai în picioare, și dacă stai în cap. Din punctul meu de vedere, problema este a referinței sexuale strict mecanice.

În ultima vreme, stilul tău poetic s-a schimbat radical. Te-ai înțeleptit sau personajele tale au început să iasă din scenă?

Mi-e greu să răspund. Personal, detest înțelepciunea/înțeleptirea.

Ce crezi că lipsește literaturii române contemporane ca să dea, în sfârșit, un best-seller?

Critici/lectorii care să-l vadă. Acuma, „best-seller” nu prea era de laudă decât la buzunar și-n bancă, este? Eu aș ști pe cineva care se vinde bine-bine, dar mă abțin de la nominalizări fiindcă mi-e greu să-l citesc. Hai să zicem că mă refer la Coelho ori la Dan Brown... Pesemne că *best-seller*-ul asociază frustrări monumentale ale scriitorului (intelectuale, sociale, sexuale) cu unele așijderi ale cititorului văzut ca masă. Este că se potrivește? Cred că Mama Omida ori concluzia că „și bogații plâng” țin de același mecanism. De la „Misterele Parisului” la „Misterele Bucureștilor”, cam de-aia iubim noi *best-seller*-urile...

Ca scriitor important al Generației '80, membru fondator al „Cenaclului de Luni” și critic literar, te întreb: mai au românii „plăcerea cititului”?

Eu nu cred că plăcerea cititului s-a pierdut. Procentul de cititori e cam același, după mine, de pe la Spiru Haret încoace. Dacă ai ști câți puști citesc, te-ai cruci și-ai face cinste. Din păcate, revistele de nișă se mișcă încă încet, pe hârtie, dar încep să fie tot mai zglobiu-abile în spațiul virtual. Cât privește media video (televiziuni, ca să nu fie vorbe) și de jurnal (publicație zilnică – din același motiv), aici e beleaua: procentul de impostură/imbecilitate/analfabetism manifest/carierism cu substrat politic și găunoșenie absolută a majorității dureroase a patronilor și a aproape totalității pălmașilor & pălmașelor (bună, limba română, sireaca...). Să nu uit, la exemple pozitive, destule posturi de radio, în schimb.

Ești și critic de teatru. Cum ți se pare teatrul românesc contemporan în comparație cu Cômédiile de la Union?

Mi se pare un act de stupiditate cu clopoței acela al unor persoane care decretează de zor moartea teatrului ori dau ochii peste cap la crizele lui. Păi, de când s-a pus Doamne-Doamne pe mestecat în ciorba primordială, tot într-o criză o ținem, așa că „gura căscată” mi se pare mai degrabă un dat nativ decât o reacție la stimul. Teatrul românesc e viu, în primul rând (dă o groază de lume la teatru, la toate secțiile; că o să prindă post doar câțiva e la fel de bine; principalul este emulația) și, de câteva ori pe an (hai, măcar o dată!), e genial. Ce-om mai vrea, fraților? Or, nu ne miroase dorința asta de genialitate din scolare până-n culcare a para-noie-n spațiul public?

Doru Mareș, la ce vârstă ți-ai făcut primul om de zăpadă?

Cam când am văzut mâna lui Moș Crăciun (pe la patru-cinci ani). Fiindcă eu cred în Moș Crăciun! Păi, dacă l-am văzut, cum să nu?... (Întrebarea se pune pe tonul lui Petre Petre când a dat cu ochii de Nadina și cu mustața lui Ilarion Ciobanu alergând-o pe – na, că-mi scapă! – prin filmul lui – tot așa...)

Credeți că, așa cum există destinații de lux, există și poeți de lux, pe care cititorii și-i pot permite sau nu?

Domnișoară, într-o bună zi, l-am auzit... scriind pe Marius Chivu: „Una peste alta, Șerban Foarță este [un] poet de lux pe care ți-l permiți sau nu”. Mărturisesc că, până-n ziua aia, nu auzisem că există poeți „pe care ți-i permiți”! Dacă-mi permițeți, cât de cât, o divagație, e cazul să vă spun că, până la 18 ani, am beneficiat (tatăl meu fiind medic la Spitalul C.F.R. din Turnu-Severin) de un permis de circulație pe căile ferate indigene (un voiaj, parcă, n fiecare lună). Spirit, de pe atunci, cam sedentar (ba chiar, aș spune, cazanier) – iar, mai pe urmă, baudelairian convins: „*Je hais le mouvement qui déplace les lignes...*” (liniile de cale ferată inclusiv!), n-am făcut uz decât rarisim de permis. Sunt, prin urmare, și articole (ca, între altele, permisul C.F.R.), pe care nu „ți le permiți” de bunăvoie, fie și dacă ele, dimpotrivă, sunt tocmai ultrapermisiive (ca să mă exprim ușor defect). Care să fi fost, însă, „destinația de lux” (cum spuneți dvs.), accesibilă grație permisului numit?! Pesemne, trenul ca atare, rapid sau doar accelerat, cu compartimente capionate cu pluș roșu (pe care „ți le permiteai”, având un astfel de permis) și cu vagoane-restaurant acceptabile, încă, pe atunci (în ciuda mizeriei exterioare evasi-unanime). Nu era vorba, evident, de ștaful vagonului în care ia masa, în Express-Orient, un Ion Pillat (cf. *Istoria...* lui G. Călinescu, p. 779), în preajma căruia „pozează” un sifon cu un design de mare lux... Dacă sifonul, însă, poate fi „de lux”, un poet „de lux” (de lux burghez?) e o sintagmă ce-ți provoacă disconfort, cu excepția, bineînțeles, a vreunui poet... luxemburghez! (Și-i, poate, semnificativ că, în aceeași *Istorie...*, la p. 775, același poet apare, la anii studenției pariziene, pozat în le Jardin du Luxembourg.) Dar ce contează disconfortul nostru, pe lângă faptul că, adesea, „a noastră e, realmente, un produs de lux? Că incultura, că s-ertodoxismul, că școlarizarea suferindă, că umanioarele inexistente ș. cl. fac, astăzi, un produs de lux până și din pastelurile lui Alecsandri? Fie și dacă nu faci „artă pentru artă”, iar domiciliu-ți nu e Turnul de Ivory, nici scrierile-ți nu se vor „de lux”, textele pe care le „comiți” pot să... lungeze limba a doi-trei simpatrioți – imensa lor majoritate neavând (și din motive financiare, vai!) nici cea mai palidă idee despre ce e aia popoezie, pipicură, egomicțiune ș.a.m.d. E drept că și televizualii (nu chiar toți), educatori, prin ricoșeu, ai maselor celor mai largi, calcă în străchini fără păs (căci interlocutorii lor, pe sticlă, sunt indulgenți, de obicei, adică lași). Să-l auzi pe nu stiu ce economist televorbindu-ne de cifre „fatidice” (în loc de foarte mari”), e într-adevăr o performanță. Nu atât, totuși, de „fatidică” precum aceea a unui ex-governator al celei de-a IV-a litere eline, care telezeica, deunăzi, „doisprezece clase”, „femeie poligamă”, „patria nostrum” (în continuarea unei maxime faimoase, care în gura lui suna într-astfel: Ubi bene, ubi patria!). Se cade să ne mulțumim, în fine, cu definiția dată artei versului de către marele Ion Barbu: „... fântână/ De zdrențuite luxuri. Poezie!”

Dacă nici „copiii nu rezultă din liberul arbitru”, din ce a rezultat prima dvs. scriere?

Trecând peste povestea cu „liberul arbitru” (din care, dacă „n-ar rezulta copii” sau baremi foetuși, problema din 4, 3, 2 nu s-ar mai pune!) – scrierea-mi dintâi va fi decurs din adulterul dintre „cutia cu muzică” macedonskiană, dintre, adică, forma de rondel și pluvialito-autumnoza lui Bacovia (pe care-l pasișam – empatic, însă). Nu mai transcriu pârda-nica-mi producție – căci, făcând-o de mai multe ori, s-ar putea crede că e meritorie. Vă asigur eu că nu-i așa.

V-ați alege un alt oraș decât Timișoara ca să scrieți? Ce locuri din Timișoara le-ați lua la dvs. acasă, așa cum fac copiii atunci când totul poate fi al lor, fără să fure cu adevărat... sau cum fac pictorii...

Dar Timișoara asta nu mi-am ales-o „ca să scriu”. Am devenit timișorean în anul de grație (și dizgrație) 1960, în calitate de student pe malul Begăi; apoi, și mai dihai, în decembrie 1964, prin mariaj... Cât despre, acum, „pe malul Begăi”, aceasta nu-i o simplă perifrază, o circumlocuție pentru Timișoara – cum e între altele „Orașul de pe Bega” sau „Orașul florilor” (poetic, acesta, până la refuz). Ei bine, „malul Begăi” (sau „al Begheului”, de fapt) este chiar malul (cheiul, splaiul) acestui râu non-heraclitic: el pare că nu curge, că stă, mereu, pe loc. Or, pe malul eleatei ape era o bombă, zisă „Groapa” (alias „Terasa Eminescu”?!), unde, cu singura excepție a jalnicului ănt al gării, se putea, pe vremea aia, înnopta. Acolo, am cântat odată, până-n zori, cu un poet, boem de viță, anume Traian Dorgoșan, aceste versuri docte, ba chiar educative: „*În o mie patru sute./ Patru sute nouă j'doi./ Cristofor Columb pornește/ Să găsească fărături noi./ Și din Spania porniră/ Trei corăbii înspre larg;/ Iar pe una dintre ele,/ Cristofor era catarg...*”. N-aș lua cu mine, totuși, acasă, „bomba” aia, ci, poate, anii-mi „falconici, douăzeci”. Cum, însă?... Altminteri, ca pictor de duminică, să zicem, peisagist (dar nu și „plenerist”!), aș putea da drept timișorene „vederi” ce pot fi, totuși, de... niciunde (deci și din Timișoara).

Cântați și la pian. Au apărut partituri poetice în urma vreunui recital?

Mă bucur când nu apar... fluierături! Sau... huiduieli! Care s-ar auzi numai în cazul că aș evolua la... Ateneu. Pe scena

ȘERBAN FOARȚĂ: Nu pot scrie în nefericire

ANDRA ROTARU

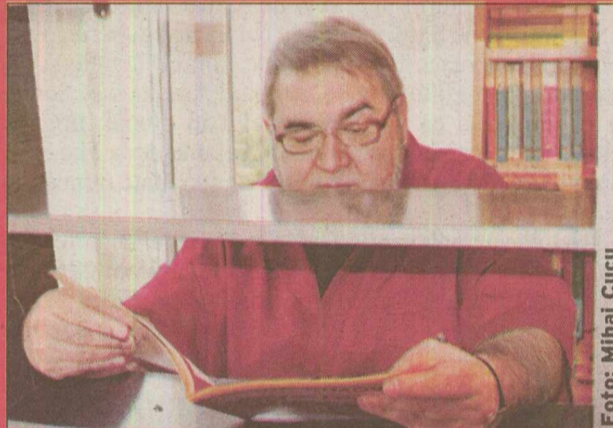

Foto: Mihai Cucu

(Poet, eseist, traducător, Șerban Foarță a debutat în 1976 cu volumul de poezie „Texte pentru Phoenix” (în colaborare cu Andrei Ujică). În 2005 a fost distins cu Premiul național de poezie „Mihai Eminescu” și, tot în 2005, cu Premiul U.S.R. pentru cea mai bună traducere din literatura universală, „Blazoanele anatomiei feminine. Poezii franceze din epoca Renașterii”, Ed. Humanitas (2004), acestea adăugându-se altor premii pentru poezie, eseu și traduceri. Dintre volumele de versuri amintim: „Simple-roze” (1978), „Șalul, eșarpele Isadorei/ Șalul e șarpele Isadorei” (1978; 1999), „Copyright” (1979), „Areal” (1983), „Holonomie” (1986), „Caragiale” (1998, 2002), „Opera somnia” (antologie, 2000), „Spectacol cu Dimov” (2002), „Poezie - carte borcean” (2003), „Eternul Pheminin” (2004), „Rebis” (2005), „Rimelări” (2005), „Cartea psalmilor” (2007), „Mic tratat de psihologie” (2008), iar dintre volumele de eseuri: „Eseu asupra poeziei lui Ion Barbu” (1980), „Afinități selective” (1980), „Afinități efective” (1990), „Clepsidra cu zăpadă” (2003) ș.a.)

căruia, cândva, am și urcat. Dar nu în calitate de pianist, ci ca poet ce-și recita un text (Tabula gratulatoria), în uvertura primei audiții a unei compoziții a lui Mihai Vîrtosu, inspirate de un text al meu: „Parfumurile unor crinoline/ Par fumurile unor crini... O, line/ par fumurile unor crinoline!”. Câteva sumare comentarii la arta-mi interpretativă făcuse răposatul Tudor Țopa, într-o misivă care s-a rătăcit prin casă. (Îi cântasem, între altele, *con brio*, acestui exigent mare meloman, câteva bucăți beethoveniene – *Adagio cantabile* din sonata *Pathetica*, în primul rând). Soția mea dintâi, Maria-Mia (care, din păcate, nu mai este), m-a portreturat cântând la pian, într-un desen pe care mi-e greu, acum, să-l caut. O admiratoare, în sfârșit, căreia-i cântasem, prin '984, Mozart, avea să-mi compare, într-o poezie, funda inexistentei mele peruci albe cu un fluture, un fluture cap-de-mort!

V-ați dat doctoratul la Universitatea Timișoara cu o teză despre Ion Barbu. Cum v-a influențat poezia lui traseul literar de mai târziu?

Nu mai știu exact în ce măsură poezia... subiectului tezei mele doctorale (din 1978) mi-a „influențat [...] traseul literar de mai târziu”. Știu cum mi l-a înrăurit pe-acela „de mai devreme”. Iată o mostră de prin iulie 1961: „*În apele oglinzii, doamnă, -ți pierzi, / ștergând-o de cocleli, brățara veche/ a zâmbetului sterp și despereche/ cu sclipătul dosit sub drojdii verzi.// În muferii bolnavi de-atâte alb, / zadarnici, anii tăi, hai, recunoaște-ți!// Brățara va-ngrășa mătasea broaștei, / căzută-n lenes măt de clinchet calp*”. (Vă rog să luați aminte la epitetul despereche, ce este – și nu este! – barbianul nepereche.)

La începutul anilor '70, trupele rock foloseau textele dvs., de exemplu Mica Țiganiadă, Fată verde, cu părul pădure sau Mugur de fluiet. Cât de apropiat ați rămas de perioada acelor ani? Ați mai colabora acum cu muzicienii tineri? Ce gen de muzică v-ați alege?

Nu „multe trupe rock” îmi cântau textele, ci una singură, anume Phoenix. Apoi, dacă versurile din Mica Țiganiadă (cu care am și debutat, altminteri, ca textier al renumitei trupe) erau (mai sunt), într-adevăr, de mine, ale celorlalte două îi aparțin lui Victor Cărcu (căruia am a-i cere scuze pentru că, fără voia mea, l-am expropriat!). Capodopera însă, dacă vreți, a formației Phoenix (și a mea!) o constituie dublul LP, *Cantafabule*, din '975. În ceea ce privește „apropierea” de acei ani, nu știu ce să vă spun. Anii erau ai „iepcocii dă aor”.

Banii, puțini, erau de la Uniune (a Scriitorilor sau aia Muzicală – am uitat sau nici n-am prea știut). Danii, prin sponsori, nu se practica. Fanii erau ai, îndeobște, muzicii Phoenix ca atare (ai textelor proprii, mai puțin). Mani (Neumann) nu se zărea încă. Manii, zeei familiari ai casei, păreau, intermitent, prielnici; culturicii, îngăduitori – cu cupletele (nu totdeauna), cu pletele (mai niciodată). Numai că, nepletos, eu eram numai cupletist. Ș.a.m.d. Pentru că rimele în -anii încep să se epuizeze și n-aș vrea să recurg, acum, la vorba vanii, expresie a deșertăciunii, ar fi mai bine să-i lăsăm pe anii aia nebunatici, în felul lor, să facă nani! Cât despre o colaborare cu „muzicienii tineri”, azi, aceasta nu mai ține de mine, ci de ei. Am și colaborat, în foarte treacă, cu domnișoara Ada Milea, care mi-a pus pe muzică un text și în a cărei admirație sunt.

Ați mai auzit în ultima vreme versuri ale trupelor românești care să vă placă?

Unele sunt chiar acelea ale Adei; altele – ale formației Parazitii, pentru că pun degetul pe rană și spun pe nume lucrurilor hăde.

Sunt mulți scriitori care nu pot scrie decât cu boxele date tare sau în surdina. Iar alții corespund cu textul lor atunci când ascultă muzică. Ce tabieturi aveți, atunci când scrieți?

Cu „boxele date tare”, se joacă optim... box. Pentru „în surdina”, boxele sunt absolut futele. Când scrii, nu ascuți muzică; și invers. Ca fundal, muzica e bună, necesară, ba chiar *sine-qua-non*, să zicem, când ai alte îndeletniciri. De pildă, când pedalez pe loc: „*La mine-n cameră/ pe un bicluc (imobil) de cameră/ ce nu mă poate duce nici baremi în cealaltă cameră/ pedalez & ascult muzică de cameră/ gândindu-mă că dacă pi-camerul (ce se-aude dintr-o altă cameră)/ ar avea o soață numele acesteia ar fi picameră*”. Cât despre tabieturi, n-am niciunul – cum am și scris, la cererea lui Marius Chivu (cel pe care-l invocam la început), într-o mai veche humorescă, anume **Tabieturi și metehne**: „*Scriu îndeobște la computer/ nu pe papirus, nici pe-ardezi, -/ ca fătul ghemuit în uter, / «uituc, plecat», precum Argezi, / sau, cum Bacovia, «ca-n sicriu», / în încăperea-n care scriu.// Când scriu nu beau nimic, doar apă/ (când mi-amintesc!) sau o cafea;/ altminteri, degetul pe clapă/ mi-ar nimeri alundeva/ decât acolo und' se cade/ să cadă (și, adesea, cade).// Cât despre variile muzici/ pe care mulți, când scriu, le-ascultă,/ mi-s senzorii hipoacuzici/ la zvonul lor; și am o multă/ ne-ncredere, că-n timp ce-asudă,/ scriind, mai pot să și audă.// De unde vine,-n fine, casta/ inspirațiune, - ce să spun?/ Din întrebări precum aceasta,/ ce, mutual, și le tot pun/ când mai voioși, când gravi sau triști,/ poezii-n rol de jurnaliști...// Păcat că,-n timp ce scrii, n-ai cum/ pălăvrăgi ca, bunăoară,/ artiștii plastici ce,-n album,/ surprind un nud de domnișoară, -/ acesta fi'nd, în plus, motivu'/ metehnei noastre, Marius Chivu!*”

Credeți că literatura e o „abstracție”?

Dar n-am crezut nicicând așa ceva... Firește, v-aș răspunde la întrebarea asta, dacă mi-ați defini noțiunea de „abstracție”... Nu cumva ați vrut să spuneți „fictiune” și-a ieșit „abstracție”?... Fictiune, da; abstracție, însă, nu. Arta, literatura sunt concrete – chiar și în cazul că se face de ele (maximă) abstracție.

V-a ajutat scrisul în perioadele mai puțin fericite ale vieții? Bucuriile vă consumă la fel ca și nefericirea, fizic și psihic?

În perioadele foarte ne-„fericite ale vieții”, nu. Nu pot scrie în nefericire. Din nefericire, n-o pot face. Nici în bucurie când dă peste. Scrisul „de duranță”, dacă vreți, cere o climă sufletească temperată.

Ați renunțat la ceva de dragul destinului literar? Involuntar sau cu bună știință...

„Cu bună știință”, bineînțeles – am „renunțat”, în mare parte, la „viața ce se viețuiește”, cum spune, undeva, Mateiu. (Mai fac un ultim, disperat, apel: a nu se pronunța u-ul din coadă!)

Intenționați să traduceți „Cartea lui Iov”, tocmai deoarece considerați că dialogul cu Dumnezeu nu trebuie să fie unul idilic, ci căutați măreția unui dialog revendicativ... să ne așteptăm la această traducere în curând?

Am și tradus-o, adică am „pre versuri, retocmit-o” – aproximativ între Florii și ultima zi a Săptămânii Luminate.

Chiar și „ziua bețivului” se poate lăuda că i-ați închinat versuri... adică 1 mai-ul, „săr-bătoarea Armindenului” sau „pelinului”.

Care ar fi în topul preferințelor dintre sărbătorile românești?

Nu știu să fi scris nimic despre Arminden; nici că aceasta ar fi „ziua bețivului”. Sau este astfel numai în măsura în care ea e hramul (denia) lu' Sânt Arimia (Ieremia) – al de-a nimerit-o cu oiștea-n... Teremia, unde viticultura e(ra) la ea acasă! Dar cel mai mult și cel mai mult mi-i dragă Sămbra Oilor – la care fac și demnitarii noștri zămbre.

VIOLETA ION

Aerul rece nu-l desprinde pe Ro de ușa expoziției. O expoziție la subsol plină de aparate pe care rulau imagini. În penumbră, Ro reușește să vadă piciorul incredibil de alb al unei femei, strivind un perete cu călcâiul. Peretele se fărâmițează și, printre dărîmături, câteva firisoare de sînge își fac loc spre celălalt picior al femeii care încearcă acum să intre mai mult în burta deschisă. Ro nu o vede încă de la bust în sus, e în umbră. Femeia face o răsucire și Ro îi vede călcâiele zdrelite care se opresc în alt perete apărut brusc în lumină.

- Hai că-i o prostie. Deși Ro e curios să vadă femeia de la bust în sus, nu mai așteaptă și se întoarce spre ușa să plece. Dar în locul ușii e un banner pe care scrie mare:

PASTA DE ROȘII SIMPLA – UNICA ȘI ADEVĂRATA TA CONSOLARE. ALEGE SIMPLA!

Lui Ro i se înfiripă un zîmbet și ocolește bannerul cu gândul să iasă din imperiul înșelător. El nu se uita nici acasă, la televizor, la reclame. Dacă în timpul unui film năvăleau brusc, folosea timpul ca să fumeze, să-și mai ia ceva din frigider sau să se ducă la baie. Pe stradă, nu mergea ca ceilalți, cu ochii pe sus. Avusese o iubită care, constatase el, era ușor autistă. Mergea împiedicată prin oraș cu ochii pe sus, la reclamele luminoase. Ro ieșea cu ea numai seara (muncea zi-lumină) și uneori îi spunea: Mergem în oraș să vedem o reclamă? Da, râdea ea, abia aștept.

- Rîdea, dar când ajungeam, ca să nu mai ridice capul în sus să mă supere, se mulțumea să le privească de la distanță și din cauza asta privea drept în fața ei, fără să se abată de la linie, ca o oarbă.

PASTA DE ROȘII SIMPLA – UNICA ȘI ADEVĂRATA TA CONSOLARE. ALEGE SIMPLA!

Luminile pîlpîiau și aruncau pe fața lui Ro desene bizare. Sonia nu fusese prea dusă la biserică. Mai concret, dacă Ro o ducea la aceeași biserică de paște sau de crăciun, plictisindu-se de picturile revăzute de atîtea ori, Sonia ieșea în curte și-și rodea unghiile de plictiseală. Când stau toți în genunchi, aplecați cu capul în jos pentru rugăciune, spunea ea, buzunarele sînt libere ca păsările cerului, trebuie să ai grijă să nu te duci cu bani în buzunar, căci te fac imediat șuții. Eu însămi mă uitam la buzunarele celorlalți, în timp ce stăteam aplecată, și nu numai la buzunare, mă uitam la pantofii prăfuiți ai bărbaților, la dresurile, uneori cu firul dus, care se iveau de sub fuste femeilor.

Ro iese pe stradă și se uită atent la reclame. Ele, reclamele, erau martore ale sentimentelor lor, cuvintelor spuse și mai ales ale acelor care nu au fost spuse. Seara, în ochii Sonici străluceau toate luminile lumii, covorul roșu și femeile cu rochii decoltate, strălucitoare, inelele cu smaralde și diamante, bărbații puternici cu zîmbetul lor cuceritor și costumele croite după linia trupului, mașinile de epocă pe care aluneca fin cite un șal ușor parfumat, casele ca de turtă dulce cu gazon verde și căței

Alege Simpla!

Violeta Ion s-a născut în 1973, în București. A absolvit Facultatea de Filosofie a Universității București. În 2006 publică volumul de debut *Marta* la editura Cartea Românească, în urma câștigării concursului de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din București. În 2008 publică miniro-manul *Călușarii* la editura Vinea. A publicat articole în revistele: *Flacăra, Oglinza literară, România literară, Luceafărul* etc. (H.G.)

Într-o zi ea plecase, ca în imaginea aia cu vârtejul care prinde ușor conturul unei fețe de bărbat: femeia e luată pe sus și fîrîtă de lîngă iubitul ei, dar ea nu se sperie, dimpotrivă, se încolăcește pe norul de fum cu brațele și picioarele ei incredibil de albe, zîmbind. Așa plecase Sonia, iar el rămăsese ca un cîine rebegit în ploaie, lîngă o mașină de la Romană, cum era în reclama de la The Star, cu un baton de ciocolată în mîină, pe jumătate mîncat de ea.

Ro trece pe bulevardul Dacia, merge mai departe spre Popa Tatu, ignorînd cu bună știință autobuzul 226. Nu avea chef acum să simtă transpirația a douăzeci de oameni și, mai mult de atît, nu era în stare să le suporte fețele.

MASOCHIȘTII DRACULUI!

Ziua se strecura alene pe lîngă hipermarket, urcînd în sus pe Popa Tatu. Plouase și ramurile încă verzi ale copacilor se aplecau și se loveau de ceva nevăzut, simțit numai de ei, care-i făcea să scoată acel sunet ca un geamăt pe care Ro îl primea din plin în plex. Starea de mohoreală a naturii îi făcea însă bine. O frunză bălțește aici, alte surate de-ale ei fac un joc în bătaia vîntului lîngă fața unui cerșetor întins lîngă gard care doarme dus, doi căței privesc întrebător la insul ăsta căzut, da, căzut, și Ro le mîngîie boturile calde primind la schimb dragostea lor. Deși știa că nu era nimeni în spatele lui, Ro se întoarce brusc și ciulește urechea. Nu era nimeni în spatele lui. Ziua se întindea, cît era de lungă și de inutilă. Lumina prea goală, prea reală. Înfiorător de... cum să-i spună? Reală. Ridicolă și inutilă ca baticul unei femei căzut peste farfuriile de parastas. În dreapta lui, o femeie îmbrăcată în roșu îi zîmbește. Roșul atît de strălucitor, de carnal al buzelor ei îl face să tresară. Întinde mîna și îi mîngîie obrazii. Femeia surîde în continuare, ținîndu-și mîna pe un șold. El se lipește de ea cu spatele încercînd să se gîndească la ce mai are de făcut în ziua asta care începuse prost. Poate că nu era o idee rea să mai iasă în oraș, eliberat de chingile calculatorului la care lucra zece ore pe zi. Sau poate mai bine ar fi fost să iasă undeva la țară. Ce să facă cu ziua asta liberă? Dar cu cea de mîine? Sincer, n-ar fi făcut nimic. Nu-i spuneau nimic toate maimuțările astea. Se simțea bine că nu muncea, în rest...

- Ro, aruncă o bere încoace! Marian își sprijinise coatele pe fotoliu și întinsese picioarele pe măsuță. Pînă la frigider trebuie să înfrunți fețele dulcele și bete ale unora pe care nici nu-i cunoști, în plus te împiedici de ceva ce pare să fie un papuc iar covoarele de un maron aprins te amețesc. Arunci cutia de bere la mare fix în palma deschisă și încerci și tu ceva după două cutii de bere care nu te mai încălzesc, de pildă un amestec tare căruia i-ai uitat denumirea, făcut de dj-ul casei. Așa că dai din mîini încercînd să te faci auzit, să străbați acel coridor de rîsete și voci pînă la Teo care sprijină balconul, înarmat cu licoarea magică care te va face să treci mai ușor peste această noapte. Să treci mai ușor prin viața ta, oricum. Teo îți spune că ești mai distrat în ultimul timp și te prinde, apoi îți povestește despre răsăritul la malul mării din vara asta, la Eforie și cum îi place să simtă nisipul lipindu-se de corpul ei ud, cum se tăvălește sub cerul gol cu plăcerea furibundă a unui animal. Luna te scaldă generoasă în razele ei și scaldă și decolteul lui Teo în care ai vrea să intri pentru o vreme să uiți de toate. Dar sînteți prea buni prieteni pentru asta și nu reușești decît niște vorbe aruncate parcă de altcineva, Teo te duce la baie și te spală pe față cu apă rece, îți trece mîinile reci prin păr, te pupă rece pe frunte și te dă iar afară în balcon să te scalde lumina lunii rece. Marian apare înalt în ușa cu o prospețime pe față pe care o invidiezi, crezi că ăsta e singurul sentiment de care ești în stare acum, dar nu e așa, ești atent la mîinile reci ale lui Teo care-l prind de gît pe amicului tău, de fapt i se așază pe umeri în ceea ce pare a fi un blues și te încarci de o greață imensă care-ți cere impetuos revenirea la baie. Acolo, aplecat deasupra veceului, înțelegi că toată zbaterea din seara

mai vrei nimic. Ieși ușor, aproape hoștește și te întinzi puțin pe sofa, pentru o clipă doar. După un sfert de oră, o curvă proastă se așază pe picioarele tale rîzînd și te apucă iar senzația de greață înainte să-i explici că totul are o limită, că o să îmbătrîncească proastă și lungă cum e, că o să moară poate chiar în dimineața asta scaldată în razele soarelui care o arde pe-afară. Proasta nu înțelege și încearcă să te gîdile, să-ți facă plăcere, dacă stai bine să te gîndești nici nu îți mai este somn și trezit, într-un cot, un firicel de vină și se strecoară pe lîngă ochi ca un vierme cînd vezi fața veselă și nevinovată a moartei.

E degeaba, e inutil, te întorci la vechea ta luptă după ce moarta a plecat, sînt globuri albastre și galbene care străbat spațiul, într-o secundă intuiția ta prinde un murmur ca de jale, murmurul durerii, și se pare că acum ai înțeles tot, că sîntem guvernați, toți proștii ăștia de legi, durerii împoriva cărora nu ai cum să lupți, știi că acum ești atît de întors în chestiunile vitale ca un copil care scurnă în țărînă.

E o patină a soarelui acum pe care urci, o spirală caldă și liniștitoare, acum știi, știi clar lucruri împotriva cărora te revoltai, dar revolta nu mai contează pentru tine, acum știi și asta te eliberează. Ți-ai fi dorit să iei asupra ta tot, să te faci răspunzător doar pentru a exista cineva care să dea seamă, să fie toate lucrurile astea de undeva de unde să le poți apuca.

Femeia îmbrăcată în roșu își prinde un trandafir la ureche, ești atît de sfios că nu îndrăznești să-i iei mîna, ea îți întinde trandafirul, tu îl duci la frunte, îl lași să coboare pe buze. O prinzi de mijloc într-o îmbrățișare relaxată și apoi întinzînd brațul o lași să alunece pe rîu, apa trece molcom peste pictre și ea îți șoptește ceva, îi e foarte dor de tine și tu nu poți decît să zîmbești. Ești prea liber în lumina soarelui care te învăluie, prea departe de tot.

Simți un genunchi în coaste, e Marian care vrea să îți facă cunoștință cu unul, Iulian. Tipul are un nas ca de uliu și te privește foarte atent. Dar nu te ridici.

În jurul tău se aude tot mai clar un murmur, zgomo-tul se amplifică, se aud de fapt niște țipete care te trag afară din această scorbură caldă. Deschizi ochii și vezi brațele lui Marian ridicate asupra unuia, apoi pe unii grămadă peste Marian. Peste tine cade cineva, chiar peste stomac și te face să vrei să vomîți iar. Te ridici și bijbii dar drumul spre baie e pavat cu intenții bune. E Teo care tot încearcă să-ți spună ceva, liniștește-te Teo, te rog frumos. Ai vrea s-o iei în brațe și să-i spui că totul o să fie bine. Simți lichid cald pe umeri și vezi pe cineva care umblă cu un ciob de sticlă în mîină. Se prea poate să fie Iulian cu care tu nu ai apucat încă să faci cunoștință. Conștiincios, încerci să deschizi drum spre baie, fără să te mai mire hoarda barbară. Dar ești împins și cazi peste masă, de data asta coastele, nu stomacul, îți dau un frison violent. Palma ta a cazut deschisă peste cuțitul de friptură și el, cuțitul, s-a strecurat mai bine, ca într-o mînușă, în acest înveliș cald, atît de intim. Împreună ați pornit să explorați lumea, să-i aflați cauza. Tipul din fața ta cade, se prinde în cădere de picioarele tale și e atît de jenantă situația. Lacrimile lui Teo se amestecă cu sîngele celui ins pe care nu îl cunoști. Nici n-ai ști ce să spui cînd cineva te aruncă și pe tine jos și pune genunchii peste pieptul tău, urlînd că te ține acolo pînă vine salvarea.

Dacă te-ai putea întoarce iar pe străzile pietruite. Dar nu mai e posibil.

Nu l-ai omorît. Nu tu ai dat puternic în el. Teo e lîngă tine în salvare. La început, nu înțelegeți nimic, apoi îți dorești cu disperare ca Teo să nu te mintă. Teo e bună și te iubește.

Teo e prietena ta. Te poți bizui pe ea. Farurile mașinilor din spate lasă pe hainele ei dire de lumină și îi vezi ochii, de obicei triști, strălucind din cînd în cînd ca de-o veste bună, neașteptată. Asta te înduioșează. Închizi ochii, extenuat.

Femeia în roșu e acolo, te primește în brațele ei și adormiți amîndoi.

CREIERUL LUI PIRANESI

PIATRA DIN CER

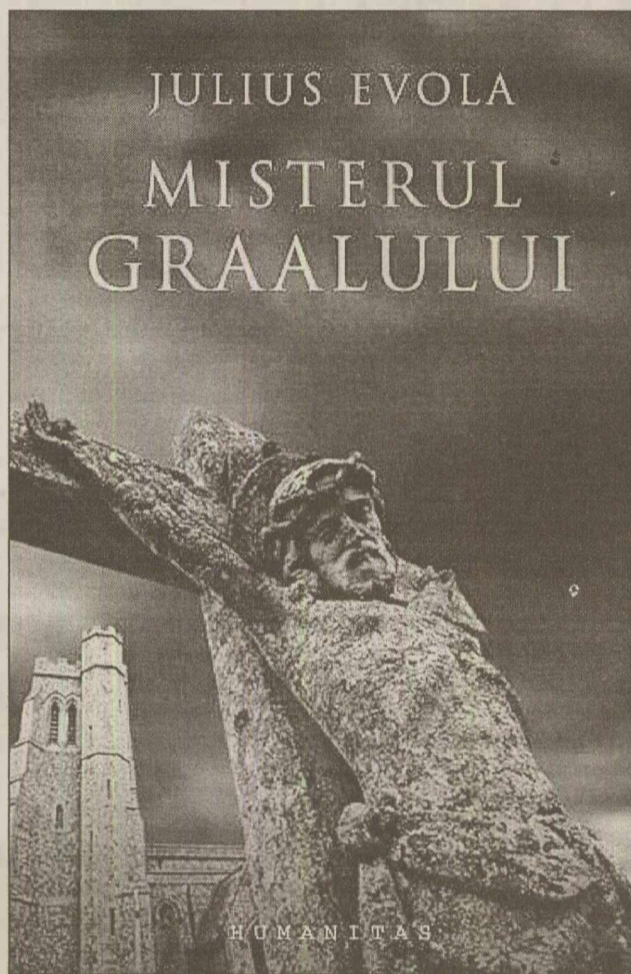
SORIN LAVRIC

Nu-ți trebuie mult, după ce ai deschis cartea lui Evola, ca să-ți dai seama că asemenea lucrări nu mai pot fi scrise astăzi. Iar de vină nu este lipsa inteligenței autorilor contemporani, ci o deficiență a sensibilității lor. Căci îți trebuie, pentru a te deschide spre o temă ca cea a Graalului, o umoare aparte: un simț al tainei, o înclinație spre felia nouminoasă a lumii (Rudolf Otto) și o nevoie de a te împlini coborînd în părțile misterioase ale existenței. Pe scurt, Graalul nu e pentru uzul clienților de fast-food-uri. Simbolul lui pare ceva demodat și revolut și tocmai în asta stă partea lui spectaculoasă, căci, în realitate, simbolistica lui e prezentă în partea desacralizată a vieții noastre, atîta doar că e ascuns în spatele unor camuflări laice. Și cum cel mai adesea nu știm acest amănunt, trăim încredințați că povestea Graalului, sleindu-și virtuțile, s-a încheiat.

Julius Evola pare autorul cel mai nimerit să se aplece asupra unei teme atît de etanșe și stufoase. Format sub influența lui Nietzsche și Weininger, cochetînd în tinerețe cu pictura și cu teoria artei, dar împlinindu-se pînă la urmă ca filozof al culturii, Evola seamănă cu un savant căruia erudiția nu i-a atrofiat organul tainei. Un cărturar ridicat pe temelia unei ființe credincioase, a cărei prospețime a simțirii nu s-a uscat în urma frecventării culturii înalte. Și prospețimea aceasta o simți chiar din lectura **Misterului Graalului**, volum a cărui principală calitate stă în informația organizată după criteriul misterului trăit: în cunoașterea supusă unui filtru al rafinării evlavioase. E ca și cum Evola, scriindu-și tomul, a vrut să caute nu atît semnificația ezoterică a Graalului, cît posibilitatea contemporanilor de a se regăsi în acest simbol. Mesajul lui Evola pare să fie: Graalul nu trebuie doar comentat, ci mai cu seamă trăit în acele dimensiuni care ne mai pot trezi sentimentul misterului.

Pentru asta, primul pas stă în înlăturarea celor două excese la care tema Graalului poate fi expusă: acoperirea de deriziune sau supralicitarea. În primul caz, simbolul e subestimat și privit cu obuzitate suficientă, lăsînd de înțeles că bogăția lui ezoterică s-a epuizat: vorbim de o temă moartă, care nu mai poate suscita decît interesul teoretic al cercetătorilor întîrziati. În felul acesta, Graalul e degradat pînă la treapta unei feerii simbolice cu rost de evaziune fantastică, un fel de fantasmagorie dulceagă, menită a satisface poftele frivole ale amatorilor de enigme sibilinice. Cum s-ar spune, alături de actuala literatură *fantasy* (Tolkien și rudele), tema Graalului își găsește locul în rîndul acelor nestemate livrări, ce pot fi exploatate profitabil de industria mediatică.

În al doilea caz (supralicitarea), tentația e să ridici Graalul la rangul unui corpus filozofic, în cadrul căruia fiecare cuvînt ascunde un adevăr profund ce își cere decriptarea temeinică. Graalul devine oracolul codificat al înțelepciunii omenirii cu privire la viață și moarte. Un basm privilegiat adăpostind adevărurile ultime ale universului antropocentric. Numai că, în felul acesta, se uită că protagoniștii medievali sau romancierii Graalului nu au fost personaje înzestrate cu pregătire filozofică, ci cavaleri, fețe bisericești sau, în cel mai bun caz, oameni de curte. Toate variantele pe care le-au scris în marginea Graalului au fost destinate unei elite laice sau nobiliare, dar în nici un caz gloatei, ceea ce nu înseamnă că esența mănunchiului de mituri care gravitează în jurul acestei teme s-ar schimba în chip radical. Altfel spus, Graalul nu poate fi privit ca o cale inițiativă contemporană decît de cei care suferă de snobismul misterului, de ifosele enigmelor scoase din piatră seacă. Pe scurt, Graalul nu te poate iniția, dar îți poate cultiva sensibilitatea în vederea unei eventuale inițieri. Iar în cazul lui nu e vorba de o inițiere ocultă, ci de singura cale prin care astăzi Graalul mai poate

JULIUS EVOLA, Misterul Graalului
Ed. Humanitas, traducere din italiană
de Dragoș Cojocaru, 2008, 296 de pagini

primi o semnificație vie: resemnificarea lui creștină.

Iată de ce Evola, după ce trece în revistă principalele variante mitice care au circulat în Evul Mediu, pune accentul pe versiunea de interpretare creștină. Pînă la ea, merită să amintim că termenul de „Graal” vine din franceza veche (*langue d'oil*), unde găsim substantivul comun *graaus*, al cărui corespondent latin este: *gradalis* sau *gradale*, cu sensul de *strachină*, *vas pîntecos*, *recipient în care se țineau lichidele*. Cu riscul de a împinge pedanteria pînă la un prag indigerabil, trebuie să ne facem o imagine exactă a ramificațiilor acestui ciclu narativ. Variantele Graalului sunt grupate de Evola în 8 grupe: 1) Ciclul lui Robert de Boron, care cuprinde: a) **Joseph d'Armathie**; b) **Merlin**; c) **Perlesvaux**; 2) **Conte de Graal** al lui Chrétien de Troyes; 3) Așa numitul **Grand Saint Graal**; 4) **Perceval li Galois**; 5) **Queste del Saint Graal**, penultima parte a lui Lancelot; 6) **Parzival** al lui Wolfram von Eschenbach, căruia i se adaugă **Titurel**, al lui Albrecht von Scharffenberg și **Wartburgkrieg**. 7) **Morte Darthur** al lui Malory; 8) **Diu Crône** al lui Heinrich von dem Turlin.

O simplă parcurgere a titlurilor ne dă o idee despre polimorfismul derutant pe care l-a căpătat în timp simbolul Graalului. Toate aceste lucrări pot primi atîtea interpretări cîte minți cercetătoare se apleacă asupra lor. Așa se face că povestea Graalului poate merge de la stadiul unei simple aventuri cavaleriești pînă la nivelul alegoric al unei incursiuni în misterele existenței. Și, ca întotdeauna cînd e vorba de un simbol polisemantic, fiecare alege din Graal ceea ce simte că i se potrivește cel mai bine.

Și astfel ajungem la componenta creștină a Graalului, componentă pe care nu o vom găsi defel în mănunchiul de învățături reprezentînd doctrina

bisericilor apostolice: catolică și ortodoxă. Ceea ce înseamnă că, în cazul Graalului creștin, avem de-a face cu filonul folclorului clandestin, extra-ecclesial, care a hrănit de-a lungul timpului curiozitatea multor credincioși. Potrivit acestei variante, cavalerul care joacă rolul protagonistului este Iosif din Arimateea, un păgîn nobil care ajunge în Palestina și își oferă serviciile de războinic lui Pilat din Pont. Ca răsplată, Pilat din Pont îi dă lui Iosif corpul neînsuflețit al lui Iisus, al cărui sînge scurs din coastă îl adună într-o cupă. Cupa aceasta este chiar Graalul. În urma acestei experiențe, Iosif se convertește la creștinism, primește botezul și este uns ca prim episcop al creștinismului. Călătorește în Europa, ajunge în Anglia și întemeiază un ordin de inițiați, pe care astăzi îl putem înțelege după plac: ca sectă masonică sau, pur și simplu, ca rudiment de biserică creștină. Se subînțelege că povestea lui Iosif, judecată din unghiul doctrinei creștine, suferă de abateri eretice. Dar mai importante decît răstălmăcirile sunt virtuțile Graalului: virtutea iluminatoare, hrănitore, învietoare și însuflețitoare. „Această rapidă trecere în revistă a virtuților atribuite Graalului ilustrează partea, ca să spunem așa, subiectivă a căutării sale. O atare căutare este, în esență, o chestiune interioară. Nu este vorba, ca experiență, de ceva asemenea unui simplu extaz mistic. E mai curînd o putere primordială care ajunge să fie invocată pozitiv. Cine știe să și-o asume este calificat pentru înaltele misiuni exprimate simbolic în legendă, misiune care constituie, de altfel, nucleul ei central” (p. 113).

Dar, dincolo de aura de semnificații pozitive, negative sau primejdioase, Graalul rămîne pînă la urmă o cupă făcută din piatră. Savanții au folosit felurite expresii pentru a desemna piatra: cea mai enigmatică este cea de *lapis exillis*, care, neputînd fi tradusă direct, a primit diferite versiuni sinonimice: *lapis erilis*, adică Piatra Domnului, *lapis elixir*, adică elixirul alchimic al regenerării, *lapis hetillis* sau *betillus*, adică piatra căzută din cer. Acest ultim sens îl regăsim în expresia *lapis ex caelis* sau *lapis de caelis*. Graalul este, așadar, piatra celor aleși, căzută din cer, piatra luciferică. Potrivit unor autori, piatra celestă este un smarald din care a fost cioplită cupa Graalului.

Căutarea Graalului presupune o misiune, o sarcină asumată de oameni în cursul vieții. Pînă la urmă, toți suntem în căutarea a ceva, iar Graalul poate fi numele generic al țintei noastre. Spuneam la început că astăzi oamenii sunt încredințați că povestea Graalului, sleindu-și virtuțile, s-a încheiat; că ea nu ne mai poate transmite înțelesuri în care să ne regăsim cu aspirațiile noastre. Or, dacă e ceva mereu actual în nucleul diegetic al Graalului – și aici îl urmăim pe Evola – este tocmai simbolul căutării. Viața este căutare, iar scopul ei poate fi înfățișat simbolic sub forma Graalului, indiferent de cum anume interpretăm acest cuvînt. Fiecare om își are Graalul lui și spre el se îndreaptă chiar și atunci cînd nu e conștient de direcția pe care o imprimă propriei vieți.

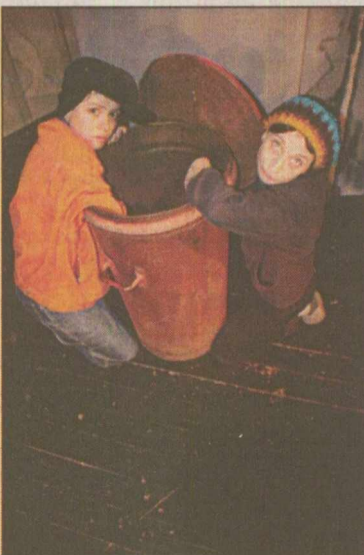
Citind cartea lui Evola, intuiești prea bine că omenirea nu poate trăi fără povești, că există în sufletul uman o nevoie adîncă de mituri și că ciclul Graalului a alimentat mereu această nevoie. Cînd realizezi acest lucru, termenul de „poveste” își pierde partea fantastică și o recapătă pe cea reală, profundă și verosimilă. Viața e o căutare a Graalului și depinde de fiecare ce formă îi dă acestui simbol. Fiecare om este un Tolkien povestindu-și viața pe cont propriu și cu personaje proprii. A ieși în afara poveștii și a-ți trăi viața pragmatic și științific e mai mult decît o eroare: este o deformare a naturii umane. „Cine vrea să pătrundă esențialul ansamblului de legende cavaleriești și scrieri epice cărora ciclul Graalului le aparține, alături de multe altele cu care are afinități și de care este legat într-o oarecare măsură, trebuie să depășească o serie de prejudecăți, dintre care prima este cea pe care noi o numim literară. Este vorba despre atitudinea celui care refuză să vadă în saga și în legendă altceva decît o producție fantastică și poetică, individuală sau colectivă, dar, în orice caz, pur și simplu umană, nerecunoscînd, așadar, că poate avea o valoare simbolică superioară, ce nu se poate reduce la o creație arbitrară” (p. 35).

Case de toleranță și toleranță religioasă

MIRCEA GHITULESCU

Alina Hiristea (**Rece după căsătorie**) este câștigătoarea unui proiect de teatru al tinerilor inițiat de Mircea Diaconu la Teatrul Nottara. Ea a dramatizat un roman al scriitorului francez, evreu, rus Romain Gary, intitulat **Ai toată viața înainte**, formulă prin care adolescenții sunt îndemnați să aibă răbdare până le vine rândul. Într-adevăr, este vorba despre doi copii în pragul adolescenței (Mohamed și Moise), numai că ei sunt crescuți la un orfelinat care se ocupă de copii din flori, ale căror mame sunt încă în activitate și câștigă destul să poată plăti întreținerea acestor progeneruri ale tuturor. Problema este că musulmanul este crescut în religia iudaică, iar evreul în cea musulmană, dar niciunul nu are de suferit din acest motiv. Este un soi de ecumenism pentru iudeo-musulmani demn de toată lauda. Dar și un ecumenism laic, pentru că nimeni nu este de condamnat pentru viața acestor copii ai nimănui, de toate națiile și religiile, pe care Madam Roza îi oploșește pe lângă casă. Nu știm dacă starea sentimentală a spectacolului provine de la Romain Gary sau de la Alina Hiristea, dar este foarte clar că impresia dominantă este de iubire și toleranță. Alina ne asigură, într-o luare de atitudine imprudentă din caietul program că „Dumnezeu există, credeți-mă pe mine!”. Spectacolul său este prea puțin pentru o asemenea afirmație, dar, fiind generos și conciliator, seamănă foarte bine cu **Tache, Ianke și Cadâr** de Victor Ion Popa, încât ne întrebăm de ce a mai fost nevoie de dramatizarea Alinei când exista o demonstrație perfectă pe aceeași idee în micul tezaur al dramaturgiei române. Sunt ciudățeni la care trebuie să se priceapă Cătălina Buzoianu, care a preferat să dramatizeze **Patul lui Procust** de Camil Petrescu, decât să joace romane gata dramatizate, cum ar fi drama **Jocul ielelor** de același autor. Oricum, nu se poate spune că a disprețuit literatura română, cum face Cris Simion care adaptează pentru scenă numai romane străine, drum pe care merge destul de hotărât și Alina Hiristea. Cred că va trebui creat un fond de urgență pentru mituirea directorilor de scenă, ca să se pună în scenă și literatura română.

Revenind, simți că spectacolul îți este foarte apropiat și cald prin Ruxandra Sireteanu (Madam Roza), care nu doar primește bani pentru „copiii de curve” pe care și-i asumă, dar îi și iubește până la pierzare. Și prin Boris Petroff, în rol dublu, de înțelept musulman și de tată vinovat al lui Momo/Mohamed. Aici ajungem, în fine, la hiba spectacolului care este a tuturor pieselor cu copii, inclusiv sau, mai exact, în primul rând **Cruciada copiilor** a lui Blaga, pe care nimeni nu a reușit să o ridice la valoarea unui mare spectacol, deși este una dintre cele mai mari drame europene. Și asta, pentru că personajul principal, Radu, este copil. Se repetă situația cu Spiridon din **Noaptea furtunoasă** a lui Caragiale, jucat de cele mai multe ori de actrițe în travesti. Nici Laura Vasiliu nu reușește să fie copilul musulman, ci rămâne o față frumusică, deghizată în copil. Ca, de altfel, și Corina Dragomir care joacă rolul copilului Moise

cu iluminări de candoare în ochii larg deschiși. Un portret expresiv creează Mihai Perșa în **Doctorul Katz**, iar Mihaela Subțirică și Raluca Jugănarul sunt apariții admirabile. O surpriză plăcută este scenografia regizorului Mihai Constantin Ranin (Mc Ranin, cum semnează el), a cărui viață aventuroasă (ea însăși subiect de teatru) pare desprinsă din **Portretul lui Dorian Gray** de Oscar Wilde. El a creat spații largi cu o punte interactivă spre public și niște nostime costume de comedie, pentru că Romain Gary are umor și ironie în doze bine gândite, la care Alina

Un destin pentru România

CĂLIN STĂNCULESCU

Filmul recent, semnat de Sergiu Nicolaescu, **Carol I, un destin pentru România** se înscrie într-un gen cinematografic hibrid, cam nici cal, nici măgar, utilizat de mai toți autorii ce tânjesc la o difuzare internațională pe canalele de alfabetizare rapidă gen Discovery sau Viasat History. „Docudrama”, produsă rapid și fără prea mare bătaie de cap, mai are avantajul de a utiliza copios fragmente din anterioare lucrări de referință ale cineastului, de mult catalogate de istorici și critici drept ferme eșecuri, cum ar fi **Pentru Patrie** sau **Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război**, ultima o total neinspirată abordare a prozei camilpetresciene.

Evenimentul central al filmului lui Sergiu Nicolaescu este ședința Consiliului de Coroană, destinată unei hotărâri privind atitudinea României, în vara anului 1914, față de taberele ce iscașeră Primul Război Mondial.

Plimbările suveranului pe aleile și coridoarele de la Peleş, întâlnirile cu oamenii politici ai vremii, care vor juca un rol hotărâtor în făurirea României Mari, printre alții I.I.C. Brătianu, I.G. Duca, Take Ionescu, dialoguri complezente cu membrii familiei regale – Prințul Moștenitor Ferdinand, Prințesa Maria, Regina Elisabeta sau cu secretarul său elvețian, Louis Basset, nu configurează decât ilustrativ drama celui ce trebuia să respecte un acord secret cu țările Triplei Alianțe, împotriva curentului politic majoritar, dar și a sentimentului popular ce mergeau alături de poazele Antantei.

Cu o vădită tenă narcisistă, filmul îl are prioritar în cadru pe cineastul care „recunoaște” cu modestie asemănările cu ilustrul personaj regal, de la profil la dragostea pentru exactitate ce i-ar fi speriat și pe partenerii de producție la ecranizarea marilor romane semnate de Karl May, cu vreo treizeci de ani în urmă. Alături de Sergiu Nicolaescu evoluează ca personaj obiectiv un tânăr istoric-amfitrion, interpretat de Cristian Moțiu, ce calchiază una din rețetele filmelor de televiziune amintite.

Cineastul, când părăsește hainele personajului și le îmbracă pe cele ale regizorului, are nefericita inspirație de a ilustra o manifestație antidinastică din 1874, cu imagini din jurnalele de actualități de la începutul secolului XX, după cum are pretenția de a așeza o pată pe obrazul personajului său, prin materializarea represiunii din 1907. Aceasta din urmă a fost o acțiune a guvernului și a făcut 421 de victime supraevaluate de propaganda comunistă la 11.000 de victime, holocaust exploatat la maximum de ideologia totalitară, ce a guvernat cinci decenii și căruia regizorul i-a construit numeroase pârgii propagandistice.

Orice film documentar poate propune mai multe adevăruri în funcție de proporțiile capacității de creație a autorului, de pregătirea sa, de finalitatea demersului său. Pentru Sergiu Nicolaescu cred că primul pariu câștigat a fost acela că și-a jucat același personaj la treizeci de ani distanță, o dată în **Pentru Patrie** și acum în **Carol I**. Apoi, nemărginita tentație de a se autocita, cum a făcut-o din abundență și la nefericitul film **Supraviețuitorul**, îl face pe regizor să piardă din vedere obiectivul filmului, și anume acea ședință de Consiliu de Coroană, căreia, cu toate eforturile istoricului, martor contemporan, nu avem cum să-i ghicim mizele, costurile și efectele.

Ion Bulei și Stelian Turlea redactează capitolul introductiv **Carol I și România lui**, ce deschide volumul ce mai cuprinde scenariul docudramei semnate de Sergiu Nicolaescu și Emil Slottea, note despre producția filmului, precum și un interviu cu regizorul pasionat de biografia întemeietorului României moderne. Volumul este extrem de elegant, cuprinde o serie de reproduceri inedite, iar capitolul redactat de istorici aduce informații mai puțin cunoscute despre viața familiei regale, dar și despre complexe și profunde probleme ce trebuiau rezolvate între hotarele țării de adopție. Chiar dacă nu va fi un succes de **box-office** filmul lui Sergiu Nicolaescu poate deveni un eficient și util obiect de studiu pentru teoreticienii și istoricii documentarului românesc, aflat, din păcate, cu puține excepții, într-o prelungă recesiune.

ARTHUR PORUMBOIU

AM AUZIT GLASUL LUI

Dacă Iisus trece acum peste ape,
dacă duhul Lui ridică seva în pomi,
dacă zîmbetul Lui ocrotește sufletele noastre neliniștite,
dacă mîinile noastre zdrobite de ură
pot fi vindecate de El,
- să ni se arate-n lumina caldă
și să ne dea puterea
de-a-nvinge frica de noi înșine.

Și dacă El nu va putea să-și arate fața adevărată,
totuși noi așteptăm cuvîntul său,
- ce ne poate auri mîinile și privirile
și ne pot reda pe noi,
nouă înșine!

Veni-va? Nu știu, însă-n crengile pomilor
am auzit glasul Lui;
în stelele-ndepărtate și pure
s-au văzut privirile Lui;
în mîinile Bătrînului ocrotind Biblia,
și-n irișii albaștri ai pruncului
am văzut fluidul astral
va lumina, va lumina, va lumina!

AM URCAT CU EL

Am urcat cu El pe Golgota.
Și nouă ni s-au bătut cuie în palme,
și nouă ni s-au smuls venele
sub cerul aspru, neprimitor.
Vîntul – fierăstrău – ne-a fixat dîre-n trupuri,
iar păsări prădalnice ne-au aterizat
lîngă pupilele înfricoșate.
Ura, concretă ca un acid, se fixa
pe sufletele celor ce ne-au învins!

Și-acele blînde raze ce-ar fi putut să se-arate,
au fost înghițite de curenții unui blestem fără nume,
și-n gura celor nevinovați
țipătul a înghețat definitiv!

Așteptam să se reîntoarcă din moarte?

Credeam că se va smulge din nesfîrșita-ncremenire?
Știm doar că s-a iscat un vînt cu promoroacă și brice
umede,
și în pomi, mugurii își căutau ascunzișuri protectoare,
iar fecioarele nubile nu mai îndrăzneau
să viseze prunci cu ochi albaștri;

pe pietre se multiplica fața Lui -
și era sorbit și dus în adîncul necunoscut,
însă noi știam că va veni, va reveni,
spre a ne duce în Lumina ocrotitoare -
lumina fără moarte!

PIETA

Durerea își va săpa marmora
pe chipurile noastre strînse-n așteptare.
Nu vom vedea lumina pînă cînd El nu va fi smuls
din moarte.

Tu plînge-l, plînge-l!

Va veni neîndurătorul Înger
să-l scoată din încremenire?

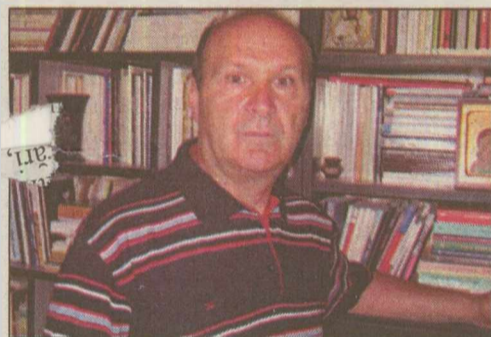
Poate numai noi vom cînta:
„Ce sfînt și-adînc-ocrotitor
se-arată zîmbetul celei ce-l apără
și-n moarte!”

O VOCE STRIGA

Vai, vai! Nici pe cruce nu-mi lasă
Spațiul întreg. Și-n temple
Se intră precum barbarii,
Și Dumnezeu n-are timp să contemple,
Ci numai Timpul își îndeamnă carii
Să intre-n noi ca-n lemnul cald din temple.

Și liniște nu-i, liniște nu-i!
Iar eu voi însera curînd
Precum singurătatea din statui.
Și numai vîntul Mării s-o auzi plîngînd!

LIVIU CAPȘA

PSALMUL MOȘIERULUI (după Psamul ateului)

De ce ți-e rușine să fii moșier
cînd se mută stîni în palate
cînd cade perdeaua de vorbe spurcate
și mulge afaceri fostul oier
de ce ți-e rușine să fii moșier
și fugi în biblioteca pustie
cînd lumea-i afară fierbinte și vie
și tot activistu-i mare boier
de ce ți-e rușine să fii moșier
cînd Ady Năstase meșterește la ouă
și se roagă la tablouri să plouă
și toate dosarele-i se-afundă-n mister
de ce ți-e rușine să fii moșier?

ELEGIA REFUZATULUI (după Elegia biciclistului)

Politicienii se iubesc între ei
cei cu conturi se-nchină la bănci
numai eu am rămas iar pe sponci
numai eu stau în rînd cu plebei.

Trecînd trist prin orașul pustiu
mă salut dar cu statui
dar cît sunt încă tînr și viu
am să zburd peste câmpuri hai-hui.

În oraș sunt dame și gipuri
și cluburi selecte pentru flirtat
doar eu primesc un pumn la intrare
și-n stradă domiciliu forțat.

Politicienii se iubesc între ei
cei cu conturi se-nchină la bănci
numai eu am rămas iar pe sponci
numai eu stau în rînd cu plebei.

REDESCOPERIREA REALITĂȚII (după Descoperirea operei)

Mult timp am crezut că poezia
poate îmlânzi chiar și politicienii
sau că poate pogori duhul smereniei
peste aroganța bărbii păunesciene
dar ca trezit din vis
de prozodia realității ăsteia nemiloase
sunt gata să jur că de mîine
doar proza îmi va fi oceanul
prin care voi privi detașat
la peregrinările Prințului Radu
prin biografiile înaintașilor săi
din dulcele land al Bahluiului.

(după ***)

Iubito mai frumoasă decât brișca
în mîna unui țapinar
te sorb cum copilașul frișca
răsfîrîntă peste margini de pahar.

Molatec te strecuri în așternuturi
și gândurile-mi încălzești ușor

cînd stoluri nesfârșite de săruturi
își împlinesc destinul migrator.

Apoi ca alpinistul temerar
mă-nalț spre piscul sînilor tăi goi
și prins de amnezie temporar
un ceas nu mai știu drumul înapoi.

VISUL PE GAZETĂ (după Visul pe armă)

Gazetarule îmbătrînit în redacții
vânezi știrile ca Năstase la Balc
dar niciun mogul nu-ți dă decorații
și-ți astupă rănile cu pudră de talc

De-ai avea tu mintea de pe urmă
ai arunca gazetăria la gunoi
și-ai evada rapid din trista turmă
în care toți aruncă cu noroi

Mogulii presei i-ai înhăma la plug
în loc de pix ai mînuie grenade
ca să-ți eliberezi confrății de sub jug
prin marile redacții ai semăna tornade

Din volumul în curs de apariție
La bună dispoziția dumneavoastră (parodii dinesciene)

Delia Cojocaru

PARADISUL ISTERIC

Vine și pentru Poezie un timp
în care renunță la pacea de altădată
și, zâmbind tîmp,
se înscrie în armată.

Conectată la realitatea cazonă, imediat
îi sar pernele de sub șezut
și se pune, mare, pe un urlat
din toți tropii în care a crescut!

Povestea nu se termină aici nicidecum:
deoarece a conturbat liniștea în N.A.T.O.,
a fost scoasă la raport și acum
șade fără șireturi în carantină. Iat-o

În fiecare dimineață o mulțime de poeți
se înghesuie să-i spună bună dimineața...
Pentru a preveni isteria, puteți
dragi poeți, să vă securizați viața
încolonându-vă frumos. Așa. Drepti!

Vânturile,
valurile...

Parodii

de Lucian PERȚA

La documentarele despre „citițiile Epocii de Aur”, fericiți cu adevărat erau operatorii de imagine; foloseau mult planuri generale – într-adevăr, generoase, dispuneau la filmări de mijloace tehnice și umane de invidiat: li se făcea rost de cele mai bune obiective („ochi de pește”), peliculă Eastman sau japoneză, din lumea lor, de obiecte și aparate des-perecheate, aproape confiscate de la unii colegi care nu le pierduseră încă prin filmări la gura furnalelor, în fumuri și flăcări. „E pentru filmul despre canalul Midia-Năvodari”, li se argumenta celor care încercau să protesteze la „rechiziționare”. Adică, nu încăpea loc de refuz.

Atât se alegea de asemenea documentare - șalupe, elicoptere și chiar avioane „îndesate” de personal, pe care echipele obișnuite de filmare nu-l dobândeau niciodată. Scenariul? Vorbă să fie. Un articol deja publicat, scris de unul din cei cinci corespondenți speciali ai „Scânteii”, să fie „făcut film!”. La decupaj, regizorul nu mai preciza decât „transfocator înainte, transfocator înapoi, panoramare dreapta-stânga”.

Iată-ne, deci, pe Canal, într-o șalupă. Macheuza echipei avusesse inspirația să „îmbrace” un costum de plajă, așezată pe capota ambarcațiunii, precum Loreley pe stâncă. Treceam printr-o vale foarte adâncă, printre maluri de cretă roșie, desigur rămășițe ale lanțului hercinic. Pe cele două râpe atârnav în sfori niște brigadieri, chinându-se - unii cu pick-hammere, alții cu târnăcoape, arși de soare, cărămizii. Vă imaginați ce senzație halucinantă avuseseră la trecerea „tabloului vibrant” pe care îl constituia șalupa noastră.

Pe mine personal mă interesau brigadierii formați din elevi de șais-

prezece ani – cum Dumnezeu acceptaseră ei să piardă un an de școală pentru acest voluntariat? I-am așteptat la poarta „lagărului” (căci lagăr era acea tabără înconjurată cu sârmă ghimpată). Au apărut în coloană, în cadență și, desigur, cântând. Voluntariatul se făcea prin rotație; detașamentul de acum provenea din regiunea Bistrița-Năsăud. O nuanță comică: prima companie avea în repertoriu cântece din Primul Război Mondial („Porniți, batalioane, să trecem Carpații”...), iar al doilea, alcătuit din maghiari, cântau același cântec în traducere! S-au dus la vestiare să se pregătească pentru cina de la cantină. Mâncarea nu era proastă, am gustat-o (dar nu se compara cu masa piloților de la elicopterul trimis de pe heliodromul de la Neptun: vreo șase, șapte feluri de mâncare, evident calculate în calorii, după conținutul în vitamine și proteine. Ei făceau parte doar din echipa de supraveghere și încredere a dictatorului, care, de altfel, era așteptat să apară în persoană, peste câteva zile, la fața locului).

Între timp, am avut vreme să discut cu comandantul taberei despre viața acelor tineri. Aveau un program „zidit” pe ore și minute, chiar și în zilele libere prin lege. „Bine, dar tinerii ăștia n-au nici o clipă pentru ei înșiși?” „Cum să nu – iată, aici, între orele cutare și cutare” - și ne-a

NOCTURNE

O cortină de apă

STELIAN TĂBĂRAȘ

arătat un grafic. „Dar asta nu este timp liber, am exclamat eu. Ce pot face ei doar o singură oră, zilnic?” „Păi, își fac curățenie, aranjează paturile, scriu sau răspund la scrisori. Duminica au voie să primească vizite. Dar am avut și cazuri în care s-a abuzat de îngăduința noastră. L-am descoperit pe unul că își făcuse fictiv, doar la suprafață, o operație de apendicită, ca să plece acasă”.

Mi-a mai povestit episodul șarpelei: fusese descoperit într-o conductă veche, părăsită, avea dimensiuni monstruoase, aproape mitologice; au venit ziariști chiar și de la Dobrogea Socialistă să-l fotografieze și să scrie despre el! „Și ce-au scris, de fapt?” „Păi, li s-a interzis să se sufle vreo vorbă, era socotit un sabotaj, iar răspândirea veștii, un mijloc de înspăimântare a brigadierilor și a viitorilor brigadieri!” (Cel care vorbea era însuși adjunctul lui Nicu Ceaușescu, comandantul tuturor brigăzilor. Omul venea pe acolo mai degrabă pentru chiolhanuri la „Grădinița” din Midia, unde avea la dispoziție un salon separat).

Altă întâmplare, de data aceasta simbolică și emoționantă, se petrecuse cu un cioban cu turma, care traversase în zori canalul sec spre Negru Vodă, iar seara nu s-a mai putut întoarce fiindcă era plin cu apă. În

plus, fusese luat în primire de păsări de apă, iar primii pescari își încercau undițele. Firește, asemenea scenă n-ar fi încăput în „filmul” nostru, el avea un text plin de citate și de gongorisme.

Am ajuns și la vestigiile unui tronson al canalului din 1952. Era o baltă lungă, cu sălcii pe mal, deja cu păsări de apă și pești. Două motopompe uriașe scoteau zi și noapte apa, pentru ca noul canal să poată fi continuat. Operațiunea a durat 22 de zile, noi i-am apucat sfârșitul și am văzut în mărul de pe fund obiecte uitate sau părăsite: vagonete cu bucăți scurte de cale ferată, ca aceia din mină, și... un plug cu proțap lung, cu mânere împingătoare de ambele laturi. Cu ele araseră deținutii fundul pietros Dobrogei, doar zgâriindu-l, așa desculți, sub soarele torid. Avuseseră normă câțiva vagonete de persoană, pe zi. Umpluți cu greu din zgârieturile plugului, tras de oameni slăbănogi, nemâncați, îmbrăcați în zdrențe. Am părăsit locul în tăcere, fiecare în felul lui străduindu-se să-și fixeze amănunte în memorie, pentru că peisajul, după anumite lucruri urma să fie reumplut cu apă din fosta lac Midia, ca o cortină groasă peste un fragment de istorie și de suferințe umane.

«

TV PLANET

Să ne râdem, să ne simțem bine

ANA-MARIA NISTOR

Azi n-am umor. Da', știți, absolut deloc. M-am uitat la o emisiune de divertisment pe Antena 1 și mi-au căzut colțurile gurii. Ei, și? Nu-i nimic. Asta spun și eu, doar că soțul acesta de buruiană a comicalului se prinde bine în solul neafănat al televiziunilor și se înmulțește amețitor de repede.

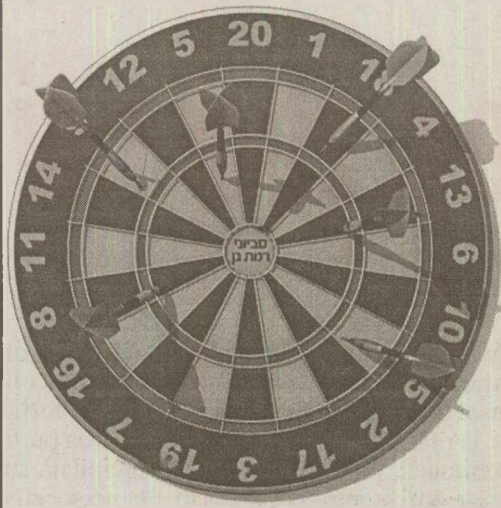
Din păcate, cei care citesc revista aceasta știu despre ce vorbesc eu aici, ceea ce este și mai frustrant, că bați la porți deschise și, parcă, iarăși ne vâităm noi nouă și în afară nu se întâmplă nimic. În fine, dacă tot am pornit acum, să bat apa-n piua până la capăt.

Apăru de curând o emisiune, zice-se de umor, pe numele ei „Râsmerița”, care se difuzează miercurea, în prime-time și care are drept gazde, prezentatori, creiere, vedete, spuneți-le cum vreți, doi băieți simpatici care fac de ceva vreme și televiziune, și radio. Buzdugan și Morar au deja publicul lor la Radio Zu, i-am ascultat de câteva ori și i-am admirat pentru energia și inspirația de care dau dovadă zilnic, la un matinal bine trezitor și haios, care ține câteva ceasuri. Ca orice vedetă din presa autohtonă, cei doi au respectat întocmai rețeta noastră de carieră, adică țuști pe sticlă, dacă în audio ai arătat că ești bun. Ei bine, în acest punct s-ar putea să avem de-a face cu „un drum care se bifurcă în trei”, vorba plutonierului. O parte din cei

împinși în fața camerelor pălesc în lumină și se întorc în studio cu căștile pe urechi, realizând că vocea uneori ține loc pentru 1.000 de imagini. Cu alții, precum Mircea Badea, s-a întâmplat exact pe dos și-atunci bucurie este de toate părțile. Pe Buzdugan și Morar însă nu știu în ce categorie să-i pun, nu-s nici aici, nici aici, precum detergentul de vase. Primul numit a intrat de multă vreme în gașca Divertiștilor și face treabă bună acolo, celălalt ține o emisiune pe Antena 2, care e nădăd. Așa că băieții s-or fi gândit să strângă rândurile, să-și definească mai bine imaginea și sound-ul duetului lor și i-au convins pe capii Antenei să le dea spațiu în grilă pentru ceva ce pare a fi o rețetă sigură de succes: farsele de la radio, în alt format, aduse în video. Oameni buni, rar m-am întristat mai tare! Îmi veneau în minte o mulțime de teorii despre tragic, mi-era dor de Caragiale, de Băieșu, de bancurile cu Bulă, de „Urzica”, de Ionescu, ba chiar și de sketch-urile teveriste. Câțiva oameni, în cazul de față Aurelian Temișan, Cătălin Crișan, Marilena Chelaru – vedete, care va să zică -, sunt puși fiecare în câte o situație numită generic „farsă”, dar care depășește granițele grotescului îngăduite de Estetică. Unuia i se înscenează, de ziua sa, un furt cu atac armat, cu mâini legate, o femeie ostatică și un bun prieten (Adrian Daminescu) complice. Pe

Cătălin Crișan l-au atacat într-un restaurant, la ora prânzului, niște maneliști brunți, deghizați în f... și, mai cu admirație, mai cu forță, l-au suit pe o masă, l-au pus să cântă „Gara noastră mică” și apoi, pour la bon bouche, o strofă dintr-o manea. Iar actriței comice Marilena Chelaru putea foarte ușor să-i stea inima-n loc. Locul se cheamă Dămăroaia, lângă un cimitir unde femeia cumpără o mașină cu banii jos. Ce s-a întâmplat în ora în care a fost lăsată să aștepte fără chei în contact m-a scandalizat. Blocată de un autobuz plin, o ambulanță cu un „bolnav” în ghips care se străduia să treacă dincolo de mica, dar puternică ambuscadă, omul e scăpat de vreo două ori de pe targă, nu-i nimic, Marilena e tare, urmează o înmormântare, cu tot cu alai de bocitoare, preot și un sicriu traversat peste capotă, vine și un camion care trebuie să treacă, iar punctul culminant e mașina întoarsă cu roțile în sus de un buldozer. De restul, isterie multă, monșer. Final apoteotic: toată echipa sare pe victima agresată, răsând și urlând „a fost o farsă!” căci, nu-i așa, comicalul nu e comic dacă nu ajungi la catharsis. Sau la spital, după caz și puterea cordului. Eu, urfa, i-aș fi dat în judecată, sub nicio formă n-aș fi venit în platou amuzată să comentez imaginile și spaimile prin care am trecut. Dar eu n-am umor azi, v-am spus-o deja. Eu am o lehamite și-un gust sălcii, că nu ne mai potolim odată. Confundăm comedia cu bășcălia, ironia cu bătaia de joc și poanta cu agresivitatea. Apoi râdem ca proștii, crezând că victimei i-am provocat o ușoară creștere de adrenalină, și nu un stop cardiac. Și dacă omul nu pricepe, e vina lui; doar am glumit, ce Dumnezeu! A fost o farsă inocentă. Chiar nu mai are nimeni în țara asta simțul umorului?! Hai, bă, să ne râdem noi săptămânal, triștii ăștia nu pricepe adevărata râsmeriță. Păcat, ne distram atât de bine!

«

STIMA NOASTRĂ ȘI MÂNDRIA CARACALULUI

● A început campania de alegeri pentru Parlamentul European. Dacă încă nu v-ați prins la chestia asta, uitați-vă de jur-împrejur și-o să vă convingeți: panouri cu fotografii *single* ori de grup, banere cu sloganuri mobilizatoare, pliante răspândite prin stațiile de metrou sau prin cutiile poștale – bref, tot arsenalul persuasiv de rigoare invadează fără milă spațiul public, chemându-ne să mergem *in corpore* la vot și încercând să ne direcționeze opțiunea într-un sens sau alte. O.K.! Ceea ce mă enervează pe mine în povestea asta este faptul că toți acești domni candidați își iau libertatea să se tragă de șireturi cu mine, domnul alegător, apelându-mă belferește cu „tu”, de parcă am păscut oile împreună pe tăpșanele patriei mioritice. Ei, uite că eu n-am chef să mă tutuiesc nici cu Adrian Severin, nici cu Ramona Mănescu, nici cu Gigi Becali! N-au decât să vorbească așa între ei – pe mine să facă bine să mă respecte și să mi se adreseze cu „dumneavoastră”, fiindcă eu îi trimit (sau nu) la Bruxelles și Strasbourg, clar? Și nici să nu-mi spună că abordarea

frustă, la persoana a II-a singular, e *trendy* și se poartă la americani, fiindcă o să le răspund că, în cazul ăsta, n-au decât să candideze ei cu succes pe malul Potomacului, nu al Dâmboviței!... ● Descoperirea Idei – fosi-la care s-ar părea că reprezintă veriga (până acum) lipsă din lanțul evoluționist – mă lasă nițeluş visător. Tot respectul pentru vârsta de 47 de milioane de ani și nu știu câte luni a stră-stră-stră(...) moașei mele și a maimuței Chita de la grădina zoologică, dar nu sunt deloc convins că noua certitudine era tot ce-mi doream mai aprig de la viață. Incalte, fără Ida mai aveam o speranță că, poate, totuși, bicentenarul ăla de Darwin s-a înșelat, cu teoria lui cu tot... ● După eroarea de la testul unic la limba română, hop și cea de la istorie! Săraca doamnă ministru Ecaterina Andronescu: vă dați seama cu ce fel de profesioniști trebuie să facă dânsa reformă în învățământul românesc?! ● Înțeleg că băieții de la **Adevărul** trebuie să-și vândă cărțile editate în colecția cu același nume. Ce nu înțeleg este de ce insul acela care debitează reclama aferentă la radio și TV trebuie să se răstească la bieții ascultători de parcă i-ar fi prins furând din tiraj. Intonația lui e a cuiva care anunță un cataclism cosmic, nicidecum a unui om normal la cap care îmbie la lectură. ● La această rubrică a **Lucefărului de dimineață** nr. 7 (879)/25 aprilie a.c. îmi exprimam convingerea că, după circul mediatico-matrimonial în care a intrat de bunăvoie și nesilită de nimeni, Mihaela Rădulescu va pune cruce

carierii sale de moderator TV. Dar nu neapărat pentru a mă da Nostradamus *ot* Berceni am amintit faptul, ci fiindcă doamna Schwartzberg (așa semnează ea în **Jurnalul național** de vineri „ca să nu rămână nici urmă de «Rădulescu»”) nu știe nici acum, în ceasul al unsprezecelea, să se retragă în liniște și cu decență din viața publică. Ea simte nevoia să se răfuiască zgomotos și cam impudic cu dușmanii de ambe sexe, cu media, cu aparatura radar de pe drumurile publice și cu România, în general. Culmea este că, în izbucnirea ei pamfletară și îndurerată, Mihaela și cum mai vrea ea are perfectă dreptate. Din nefericire, textul său nu va avea cine știe ce ecou: ca de obicei, România este frisonată duios de treburi mai importante – criza mondială, alegerile europene, epopoea națională a Elodiei Ghinescu, finalul regional al campionatului de fotbal, marșul homosexualilor și lesbianelor de cartier etc., etc. Adio, dar rămân cu tine, îți spun cei care te-au iubit, Mihaela. Oriunde te-ai afla... ● Apropo de Elodia și de creatorul ei, domnul Dan Diaconescu Direct: m-am întrebat în repetate rânduri dacă incontinentul membru al triumviratului Tucă-Diaconescu-Liiceanu, stima noastră și mândria Caracalului (bine că sunteți voi deștepți!...) este handicapat intelectual, sau, mai grav, un cinic care-și bate joc, deplin conștient și substanțial lucrativ, de o țară întreagă, de prostia și spiritul gregar al unei bune părți a românilor. Răspunsul este pe cât de dramatic, pe atât de trist: nu, Dan Diaconescu nu e deloc handicapat; doar amoral. Codul

penal nu pedepsește însă amoralismul. Nici arghirofilia, nici lipsa de jenă și nici idiotizarea cu premeditare... ● Mărlănia butucănoasă a unor jurnaliști români în viață riscă să mă transforme în apărătorul *ex-officio* al Elenei Udrea. După Cornel Nistorescu și al său infect *Nutzi, Spaima Putzii*, este rândul lui Ion Cristoiu să-și dea în peticul murdar al unei vulgarități cu inflexiuni penale. Iată ce e în stare să scrie studiosul frecventator al Bibliotecii Academiei într-un articol despre efervescența electorală din România, publicat în **Jurnalul național**: „În mijlocul acestei fierberii, doar Elena Udrea, pompadura noastră de serviciu, stă liniștită. Deși continuă să înalțe ode Bărbatului de la Cotroceni, ea știe că, dintre candidații anunțați până acum, dacă va câștiga un altul decât Traian Băsescu, tot purtător de șliț va fi”. Adică? Eu, unul, n-am habar dacă Elena Udrea e sau nu imaculată ușă de catedrală, dar nici Ion Cristoiu n-are nici o dovadă că ar fi o prostituată, așa cum insinuează el cu măgărească pseudo-subtilitate. Găgeșteanul recidivist s-a plâns pe toate drumurile că a fost obligat de justiție să-i plătească Gabrielei Adameșteanu 400 de milioane lei vechi daune morale pentru ceea ce deversase tipografic într-un articol din urmă cu câțiva ani, deși el, micuțul, era întru totul nevinovat. Păi, dacă nevinovăția lui de-atunci semăna cu aceea de-acum, Ion Cristoiu trebuie să zică merci în toate limbile pe care nu le vorbește: a scăpat nu ieftin, ci aproape gratis!... (*Critias*).

Donetk - Urziceni, via Istanbul

GELU NEGREA

Mircea Lucescu a câștigat la Istanbul finala istorică a Cupei UEFA. Istorică pentru că a fost ultima, nu fiindcă la finalul ei a triumfat un compatriot al nostru, să ne-nțelegem. Mă bucur pentru fostul căpitan de pe Wembley și de la Guadalajara (*eheu, fugaces, Postume, Postume, labuntur anni...*), dar împărtășesc mai puțin spre deloc entuziasmul zgomotos al medicii autohtone vizavi de acest succes, chiar dacă la obținerea lui a pus umărul, crampoanele, voința, inteligența etc. și Răzvan Raț, român de-al nostru, ca și Mircea Lucescu. Dacă ar fi să merg cu sinceritatea până la capătul tunelului în care nu se zărește nici o luminiță izbăvitoare m-aș vedea vedea silit să mărturisesc că pe mine victoria ucrainenilor (mă rog, vorba vine ucraineni...) împotriva celor de la Werder Bremen mai curând m-a întristat și mi-a creat o stare confuză de depresie amestecată cu frustrarea, totul ornat în chip de bomboană pe colivă cu revolta în genunchi față de un destin național ingrat pe care, de-o istorie, îl contabilizăm hoțeste la izbâzni, deși știu bine că, de drept, el figurează la capitolul eșecuri dureroase și îl contemplăm pasivi, incapabili să ne sustragem farmecului său otrăvit, desuet și umilitor.

Mircea Lucescu se înscrie pe lista – nu atât de lungă pe cât ne place nouă să credem, suficient de cuprinzătoare, totuși, pentru ca existența ei să ne bântuie muștrător coșmarurile identitare – a românilor care, pentru a deveni nume-reper pe harta lumii, au trebuit să părăscască România: Brâncuși, Enescu, George Emil Palade, Ionesco, Henri Coandă, Elvira Popescu, Cioran, Constantin Silvestri, Sergiu Celibidache și alți câțiva. Să nu șocheze apropierea. Desigur, substanța și calibrul sunt net diferite –

fenomenul rămâne însă același, indiferent că personalitățile invocate s-au ilustrat în perimetrul culturii „mari” sau în, iată, frivola vanitate a unui joc sportiv. Pentru a ajunge ce este, Lucescu și-a luat lumea-n cap și și-a ignorat obârșia; s-a delimitat, cu alte cuvinte, de cutumele fotbalului românesc și doar așa a intrat pe calea regală a performanței de anvergură continentală. Cu părere de rău, îmi amintesc (și vă reamintesc) că, inițial, a încercat să facă treabă la Donețk cu ceea ce presa a numit la vremea respectivă „colonia românească”: Stoican, Bărcăuan, Daniel Florea, Marica, Raț... Ca în povestea cu cei zece negri mititei, la ridicarea deasupra capului a trofeului decernat miercuri la Istanbul a mai participat unul singur, cel mai neromân dintre toți ca structură, mental și comportament.

Nici măcar în fotbal, afirmarea nativilor danubieni pe alte meleaguri decât cele strămoșești nu are în Mircea Lucescu un reprezentant singular. Primul antrenor român care s-a logodit cu gloria, Ștefan Covaci, a cucerit doi ani la rând, în '72 și '73, cu Ajax Amsterdam, Cupa Campionilor Europeni, o Cupă a Olandei și o Cupă intercontinentală. Veți spune că amândoi au beneficiat – la Ajax și, respectiv, la Șahtior – de condiții speciale, între care se detașează dimensiunea copleșitoare a oportunităților financiare avute la dispoziție. Corect. Aș putea contraataca răspunzând că al treilea antrenor român care a reușit o performanță de vârf, Emerich Jenei, nu era rudă cu Ali Baba și n-a înnotat în bani – nici el, nici jucătorii de la Steaua '86. Nu voi recurge la acest argument: sunt perfect conștient că, în cele două decenii scurse de la momentul Sevilla, prin soccerul european s-au

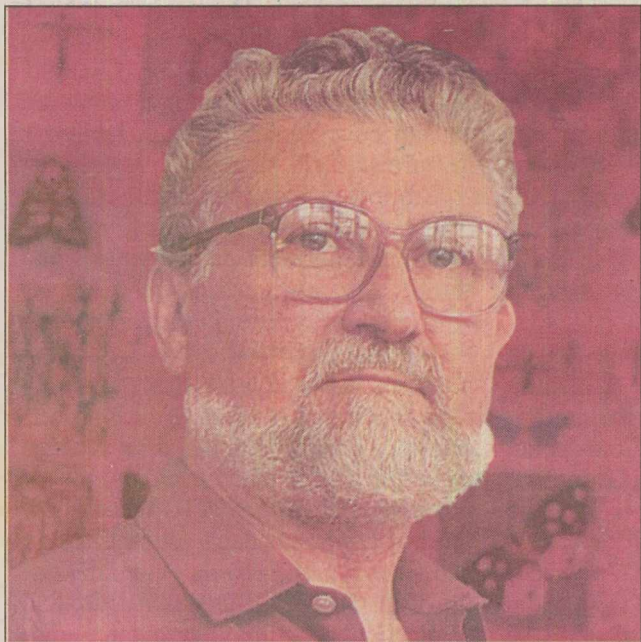
schimbat multe, romantismului generos și sufletist al acelor timpuri luându-i locul brutalitatea aseptică a capitalismului fotbalistic pur și dur, unde totul începe și se sfârșește cu numărul de zerouri care configurează activul bugetului cluburilor. Da, dar în cazul ăsta ar trebui să tragem cuviincioși basca pe ochi și să ne revizuim oarece pretențiile fantasmagorice cu care însoțim șansele și traiectoria echipelor noastre în competițiile continentale. Sinistrații de la Rast, miluiți de Gigi Becali cu câte un acoperiș deasupra capului, nu vor sta niciodată la aceeași masă cu latifundiarul din Pipera, oricât de mult și-ar dori-o și ar visa-o. Și nici formațiile noastre cu Manchester, F.C. Barcelona, Chelsea, Milan și așa mai departe. Mult prea departe...

Rezultate halucinante în ante-penultima etapă a campionatului intern: Rapid – Universitatea Craiova 0-3 (!!!), Gloria Buzău – F.C. Vaslui 4-1, C.S. Otopeni – Politehnica Iași 4-1. Un deznodământ firesc a avut partida de la Urziceni: Unirea – Dinamo 1-0. Dacă până acum echipa lui Rednic a demonstrat că nu merită să câștige titlul, duminică seara ea a mai demonstrat și că merită cu prisosință să-l piardă. Când într-o ediție de campionat nu poți smulge măcar un punct formației cu care te afli în dispută directă pentru supremație, iar, pe deasupra, nu reușești nici să bați acasă o virtuală deigradată (despre C. S. Otopeni vorbesc...), trebuie să te consolezi cuviincios cu gândul mediocrității depline și iremediabile. Indiferent cum se vor regla conturile în ultimele două etape, Dan Petrescu și Unirea Urziceni sunt deja învingătorii morali ai competiției nr. 1 a fotbalului românesc. Aceasta este și frumusețea, și marea sa dramă...

În aceeași ordine de idei și tristeți provinciale, e bine să ne amintim măcar o dată pe an că banii reprezintă doar al doilea motiv pentru care Mircea Lucescu nu vrea în ruptul inimii târgului să mai antreneze în România! <<

Viorel Mărginean și dulcea obsesie a zborului

IOLANDA MALAMEN

Artistul român și-a învins treptat-treptat reticența de-a expune în alte spații decât cele consacrate și găsește noi soluții pentru întâlnirea cu publicul. Renunțând adesea la spațiile consacrate, incomodat de aerul lor vetust, și la mohorala de pe chipul supraveghetorilor, el te poate plimba printr-un labirint de încăperi și holuri, te poate atrage în curtea unei gospodării țărănești (așa cum a făcut gruparea **Prolog** acum 2-3 ani), într-un magazin de suveniruri, într-un restaurant, într-un apartament de bloc, în subsolul unei clădiri (vezi Galeria „Catacomba”, din păcate, îngropată de vie), în aer liber ș.a.m.d. Distanța dintre lucrări și eventualii vizitatori își micșorează limitele și unghiurile și se creează un plus de complicitate și un neașteptat schimb de energii, în care convenționalul dispare.

Săptămîna trecută, la „America House” (etajul 7), clădire desprinsă parcă din paginile revistelor de arhitectură „en vogue”, a avut loc vernisajul expoziției de pictură și desene Viorel Mărginean și Olga Mărginean. Din păcate, despre artista-graficiană nu știu pînă acum mai nimic (vina este cu siguranță a mea), așa că promis ca, într-un viitor apropiat, să repar greșeala.

În cîteva fraze de deschidere, criticul de artă Dan Hăulică, aflat într-o bună dispoziție tandru-evocatoare, a vorbit despre ceea ce dă valoare și substanță estetic-emoțională operei lui Viorel Mărginean, subliniind amplitudinea mărturisirilor vegetalului și a zborului, metafore-obsesii ale artistului. A fost, de asemenea, proiectat un film de scurtmetraj, realizat de regizorul Geo Saizescu, acum trei decenii, în care Nichita Stănescu, împrietenit pînă la cxtaz cu zborurile din picturile lui Viorel Mărginean, le comenta volubil, strecurînd pe alocuri, cu inimitabila intonație tărăgănată, și secvențe din propriile poeme.

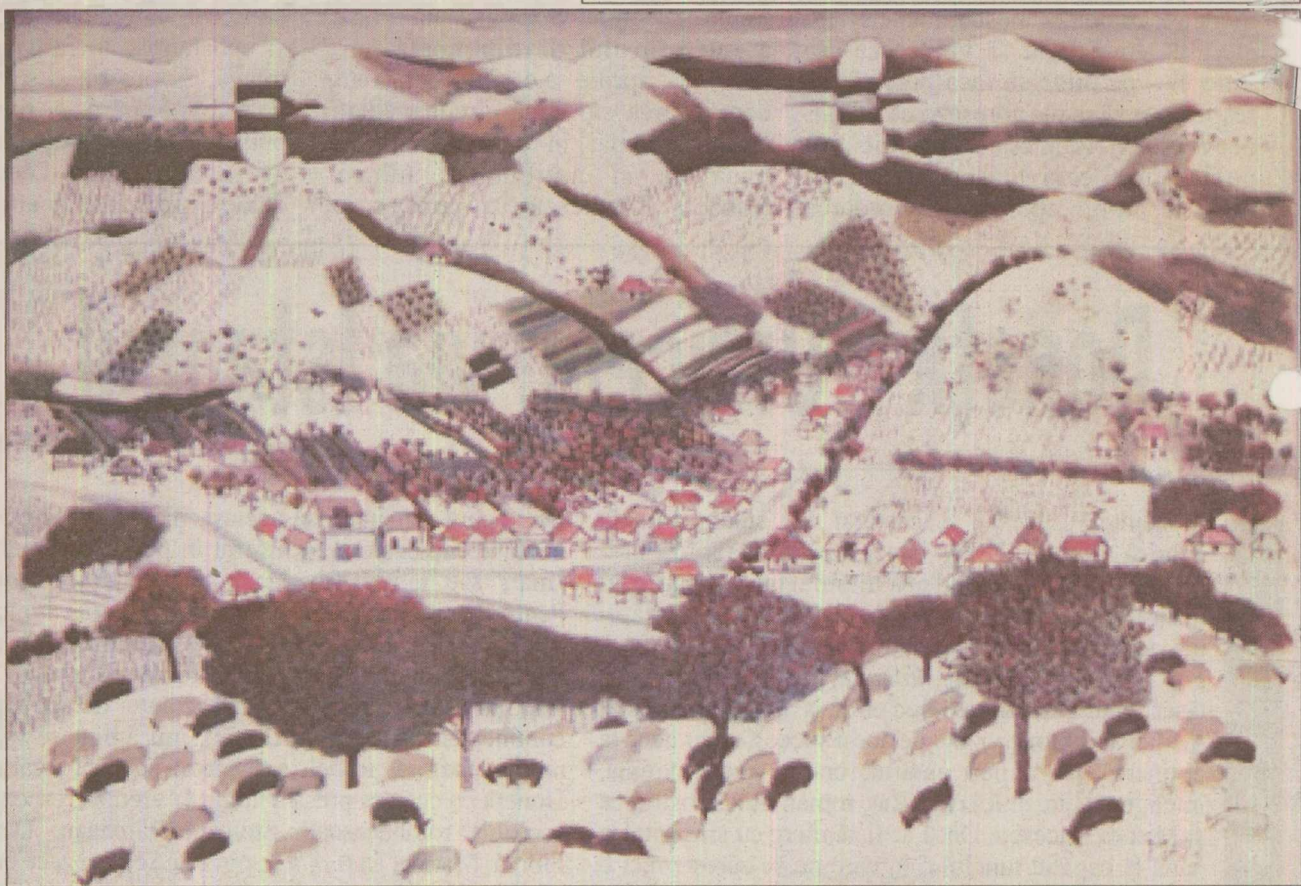
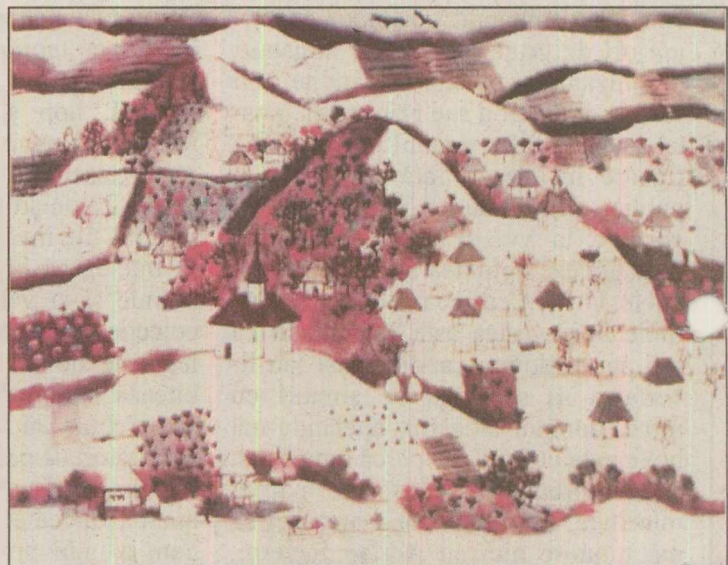
Biografia lui Viorel Mărginean începe la 12 decembrie 1933, în comuna Cenade, județul Alba, loc în care-și petrece primii șapte ani din viață. Tatăl său, brigadier silvic al Mitropoliei Blajului, a fost primul primar român de după 1918. Absolvă Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” în 1959, clasa prof. Ioan Marșic, și începe să expună foarte mult atît în țară, cît și în străinătate. Din 1960 și pînă la numirea în funcția

de ministru al Culturii (1995-1996), deține diverse alte funcții legate nemijlocit de artele plastice. Opera îi este răsplătită cu numeroase premii și distincții, naționale și internaționale. Are lucrări în muzee și zeci de colecții particulare, pretutindeni în țară și în lume. La deschiderea Bienalei de la Paris din 1967, Andre Malraux zăbovește în fața lucrărilor lui Viorel Mărginean, arătîndu-se surprins de frumusețea și de insolitul lor.

Purtînd cu sine toată viața, copilăria, ținuturile natale și elementele legate de natură, pe care le-a esențializat și le-a șlefuit, deschizînd în pictura ultimelor decenii viziunea fabulosului și a fantasticului-muzical în succesiunea lor creativă, atent la fiecare fărîmă de viață, la fiecare atingere și stingere a anotimpurilor, la ritmurile lor sublimе, Viorel Mărginean este, probabil, printre cei mai lirici (în sensul ecourilor luminoase) dintre toți pictorii momentului. Interesant este faptul că neclintirea sa tematică nu s-a plafonat în timp, resursele pîrînd infinite. Zborul, căruia de-a lungul anilor i-a dat, poate cea mai concentrată și mai candidă atenție, i-a însoțit imaginația într-o risipă de ipostaze, migrări, plutiri și odihne. Solitare sau nu, cu aripile deschise sau lipite de trup, simetrice sau într-o (neo)rînduală voită, zborurile sunt cele care poartă cu sine aspirații, iubiri, setea de înălțimi, plutiri și destine, fiind metafore între pămînt și cer.

Zborul străpunge anotimpurile care la Viorel Mărginean devin decoruri pe care se suprapun,

Viorel Mărginean inoculează în privitor, dulcea obsesie a naturii, făcîndu-l aliatul lui la spectacolul creației. Vasal nostalgic al tuturor formelor și culorilor de viață, de la plîpînde efemeride pînă la arca purtătoare de dobitoace, pictorul n-a părăsit niciodată sub un pretext sau altul, pentru o modă sau alta perspectiva din care și-a ales să privească, smerit și fascinat esențele, foșnetele, frăgezimea și eternitatea acestei lumi. Pe drept cuvînt, putem vorbi despre Viorel Mărginean ca despre un artist care poartă cu sine un logos pictural, evocator și senin-provocator. Opera lui se

ca în legende, supranaturalul, armonii de o gravă sonoritate, perspective minuțios articulate și caligrafii care poartă taine paradisiace.

Uneori, deasupra unor dealuri înverzite, în care animalele și casele, și oamenii par mușuroaie de insecte, perspectiva se inversează și dimensiunile păsărilor sunt exagerate ironic, pătrunzînd ca niște supersonice în spațiul care veghează splendorile pămîntene. O pasăre poartă cu sine pe trup flacăra care-o împinge patetic spre înălțimi. Din niște vase de lut ies crenguțe pline de muguri, în fapt, o puzderie de fluturi care stau gata să-și ia zborul. O admirabilă pictură ne sugerează succesiunile cromatice și vitalitatea de o stranie transparență a Deltei. O toamnă cu explozii muribunde, sîngerii își trăiește printre coline pitorești golirea de sevă. O pasăre plutește halucinant într-o mare de alb, ca o literă singură pe o pagină încă nescrisă. Pe crengile unui copac, frunzele s-au transformat în plîpînde pîlpîiri cu înveliș de păsări.

Înceagă țesătură cu țesătură, constituind un capitol important din istoria recentă a picturii noastre, care vorbește despre rădăcinile care, din fericire, ne pot încă hrăni.

Închei această scurtă incursiune, gîndindu-mă cu tristețe la cei foarte puțini care mai intră în sălile de expoziții din București și cu multă nostalgie la ce însemnă prin anii șaptezeci sau optzeci, o expoziție de pictură într-o galerie bucureșteană. Mi-l amintesc, spre exemplu, pe Nicolae Steinhart care, la o expoziție a lui Sorin Dumitrescu și Șerban Gabrea, de la Arhitectură, a venit o săptămîna zi de zi, zăbovind ore în șir în fața lucrărilor. Dar mai bine să nu mai vorbesc despre golul imens din sufletele noastre, despre indiferență și lipsă de respect. Nu de alta, dar după cum repeta cu obstinție Nichita, „cuvintele atrag realul”.

